

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

Julij 1979 **7**

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXII., št. 7

julij — mali srpan 1979

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.
Glavni urednik: Tone Svetina
Odgovorni urednik in urednik: France Cvenkel

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide
v začetku leta, v januarju.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Ta številka je izšla v 20 200 izvodih.
Letni prispevek zveze lovskih družen
Lovski zvezi Slovenije, v katerem
je vračunana tudi naročnina (177,37 din)
za glasilo Lovec, je po članu 300 dln.

Za druge člane je letna naročnina
250 din, za inozemstvo 400 din,
Posamezna številka 20 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo
pošiljajte Uredništvu glasila Lovec,
Župančičeva 9 — p. p. 505,
61001 Ljubljana. Telefon (061) 21 245
in 21 819. Nenaročenih rokopisov
in slik ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 60 din, od 15 do 25 besed
80 din, od 25 do 30 besed 180 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 8 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba
plačati vnaprej na žiro račun
Lovske zveze Slovenije:
50101-678-47158.

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Postavili so se v vrsto —
trije krepki stari kozorogi
Foto Franc Jensterle, Diana

SLIKE NA DRUGI STRANI OVITKA:

1. Mlada, radovedna ljubeljska ko- zoroga

Foto Janez Papež, Diana

2. Lovec in gora Beljščica

Foto Janez Černač, Diana

3. Srnjaček se je ulegel med zadnje cvetje na senožeti, kakor da bi si hotel nadomestiti varovalne »be- le cvetove« v dlaki, ki mu do kon- ca julija skoraj povsem izginejo

Foto Konrad Mlinar

4. Mladi krokar — pevec brez po- sluha

Foto Miloš Juvan

VSEBINA:

Slavko Kovač	198	Po strelu
Janko Perat	200	Srečanje v Vipavi
Janez Čop	202	Zgodovina o risih na Slovenskem
Boris Leskovic	206	Kateri pes je škodljiv v lovišču?
Karel Gošler	208	Steklina na Slovenskem se sicer širi, vendar počasi
Alfonz Koser	210	Divji lov na Maclju — preteklost
Po lovskem svetu:	213	Komisija za veliko divjad CIC o kozorogih — Veljko Varičak
Lovska organizacija:	216	Ohranimo kozoroge na Begunjščici!
	216	Spomenika NOB v varstvu LD Ivančna gorica — F. Kozelj
	218	Ocenjevanje trofej, razstava dermoplastičnih preparatov in fotografij v Bohinju — B. Galjot
	224	Značke lovskih organizacij — XIV.
Mladi pišejo:	219	
Literatura:	220	»Naši ptiči«, priročnik, ki ga bo vesel vsak lovec — J. Perat
Jubilanti:	220	
Lovski oprtnik:	221	Lovec — preglednik uplenjene divjadi — R. Derenčin
	221	K članku »Odločbi o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev in teži krogel — na rob« — J. Hlebanja
	222	Ledavsko jezero — raj za vodne in obvodne ptice — L. Marič
	223	Fazan je koristen tudi za kmetijstvo, zato skrbimo zanj! — F. Golavšek
V spomin:	224	
Lovska kinologija:	226	Repelenti — sredstva za zaščito psov pred insekti — A. Tomašič

V tem mesecu zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteno divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) in na tu navedeno ter prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

Na okuženem in neposredno ogroženem območju s steklino je dovoljeno odstreljevati zveri vseh vrst v neomejenem številu. Uplenitelji pa so obvezno dolžni izvajati zlasti 13. in 14. točko odredbe o zatiranju stekline (Lovec, št. 1 — januar 1979, na 6. strani).

divji prašič
Vodeča svinja
je zaščitena!

srnjak

11. VII. vzhod ob 4.22 in zahod ob 19.53
26. VII. vzhod ob 4.37 in zahod ob 19.40

= 2. VII., ☺ = 9. VII., ☾ = 16. VII., ☀ = 24. VII.

Po strelu

Slavko Kovač

Naš sicer napredni zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi je s svojim zelo posplošenim določilom, da smemo za lov uporabljati le preizkušene lovske pse čistokrvne pasme, obstal na pol poti. Pojem »preizkušeni« lovski pes je zelo širok in ga zato lahko vsak tolmači po svoje. Večina lovskih družin in področnih lovskih zvez se je zedinila, da prizna status preizkušnosti psu, ki je opravil preizkušnjo naravnih zasnov. Že sam naziv preizkušnje te vrste pove, da se na njej ocenjujejo v glavnem le zasnove, ki jih je pes prinesel s seboj na svet, kakor npr. nos, glas na sledu, volja za delo na sledu, zasnova za iskanje, veselje do vode, ostrost, obnašanje pri strelu. Ugotavljanje teh zasnov je važno za usmerjanje nadaljnje zreje. Pove nam tudi, kakšne možnosti ima vodnik, da z vestnim vežbanjem in šolanjem iz psa naredi uporabnega lovskega pomočnika. To in nič več.

Določila zakona o varstvu, gojitvi in lovu ali njegovih izvršilnih predpisov bi morala iti dalje. Gledano

s stališča zakonodaje, ni prav nič važno, kako je pes izšolan za delo pred strelom, in stvar upravljalca lovišča je tudi, če pri lovu ne uporablja psov in se poslužuje gonjačev ali drugih načinov lova, kjer pes ni potreben. Kakor hitro pa je divjad obstreljena, bi za tak primer morala veljati nepopustljiva zakonita obveznost, da je v vsakem lovišču na razpolago pes, ki zna parkljasto divjad poiskati na slednem jermenu, in da je na razpolago prinašalec, ki zna poiskati in prinesiti malo divjad. Takšno zakonito določilo naj bi onemogočilo tudi nadaljnje upravljanje lovišč takim kolektivom, ki se mrharsko obnašajo. Res je, da vsako leto na pobudo nekaterih delavnih področnih zvez, pasemskih organizacij in posameznih lovcev pride na preizkušnje za delo po strelu vedno več psov in vodnikov, vendar je razvoj prepočasen in vse preveč lovišč je še brez ustreznih psov. Če je lovski zakon ostal v tem poglavju na pol poti, bi bila naša naloga, da uredimo vprašanje kinologije tako, kakor smo uredili lovsko izobraže-

vanje, lovski turizem in lovsko strelstvo ter se dogovorimo za enotna merila in načela. Le na ta način bomo verjetno pritegnili vse področne zveze, lovska kinološka društva in pasemske organizacije k tesnemu sodelovanju.

V mnogih lovskih družinah, izjema pa niso tudi nekateri drugi upravljalci lovišč, je odnos do zastreljene divjadi zelo malomaren in nelovski, da ne uporabim še hujšega izraza. Opuščanje iskanja ali nepravilno, površno in malomarno iskanje so na dnevnem redu in zastreljena divjad je prepuščena trpljenju in hiranju. Lovske družine bi morale v svojih poslovnikih obvezati člane, da so dolžni po vsakem neuspešnem strelu na parkljasto divjad poskrbeti za iskanje le-te s psom, šolanim za delo na krvnem sledu. Če tak pes ne poprime sledu in ne najde strelnih znakov (kri, dlaka, koščki kosti), šele potem lahko sklepamo, da smo zgrešili. Kajti tudi strelčevo oko ni vedno sigurno. Zapomnimo si izrek: »Na lovu je dober lovski pes tisti, ki je najbolj pameten.« Za lov na malo divjad pa bi moralo veljati določilo, da takšen lov ni dovoljen brez šolanega psa prinašalca.

Zaenkrat, žal, v vseh loviščih ni šolanih prinašalcev in psov za delo po krvnem sledu. Zato bi morale področne lovske zveze sestaviti sezname vodnikov takih psov z območja celotne zveze ali še celo sosednjih zvez, s točnimi naslovi in ev. telefonskimi številkami. Take sezname bi bilo treba razmnožiti in dostaviti vsem lovskim družinam oz. vsem njihovim članom. Na tačin preprečimo razne izgovore, da psa za delo po strelu ni bilo na razpolago, da je bil vodnik nedosegljiv itd. V poslovniku lovske družine je seveda treba zagotoviti povrnitev stroškov vodniku psa, ki pride od drugod, pa tudi poskrbeti za primerno nagrajevanje domačih vodnikov, npr. z odstrelom divjadi ali finančno.

Ni slišal strela

Foto I. Napotnik

Poleg tega bi morali nujno poskrbeti tudi za primeren poduk celotnega članstva, kako ukrepati, če obstrelimo divjad. Izguba zastreljene divjadi, pa tudi nesreče, ki se dogajajo ob takih primerih, so nam v opozorilo. Predvsem tako imenovani »stari lovci« uganjajo pri tem kozlarije, ki bi se jih zaradi svojega dolgoletnega lovskega staža morali sramovati. S tem dajejo slab zgled mladim, sami pa dokazujejo, da bi morali ponovno na lovski izpit. Naj v zgoščeni obliki ponovim načela, ki naj bi si jih vsak lovec osvežil in jih seveda tudi upošteval. Da se izogneš zastrelitvi divjadi, upoštevaj torej naslednje:

— Risanica mora biti pristreljena!
— Točnost puške moraš preizkusiti sam!

— Ne streljaj lahkomi selno!

— Načeloma streljamo le takrat, ko divjad stoji počez in ne nad razdaljo, na katero imamo pristreljeno orožje. Če divjad ni obležala na mestu ali v strelčevem vidnem polju in je zbežala, je osnovno: ohraniti mir!

— Zapomnimo si ali označimo stojišče, od koder smo streljali, še preden stojišče zapustimo!

— Zapomnimo si smer, v katero smo streljali, in mesto, kjer je stala divjad, s pomočjo pomožnih ciljev, kot so drevesa, grmi, skale ipd.!

— Takojšen ogled nastrela opustimo, če je najmanjša možnost, da se je obstreljena divjad v bližini nastrela ustavila oz. ulegla! Tudi če slišimo divjad v goščavi hropsti, prestopati ali brcati, to še ni razlog, da gremo lahkomi selno za divjadjo. Še živo divjad divji strah pred človekom požene v beg, dokler je še

Zgublja sivo in dobiva rdečo »obleko«

Foto T. Kočar, Diana

iskrica življenja v njej. Na ta način zbeži divjad dostikrat presenetljivo daleč. Zato gremo v takšnem primeru na nastrel šele po treh urah in sicer s psom, šolanim za sledenje po krvnem sledu!

— Iskanje pričnemo vedno šele, ko je dan, nikoli zvečer ali v jutranjem mraku!

Da omogočimo iskanje vodniku oz. njegovemu psu, n e s m e m o :

— pred tem hoditi sami ali s pomočniki po nastrelu in tam okoli, ker lahko poteptamo sled ali na obvalu raznosilo dah po krvi križem po lovišču, kar psu krvosledniku onemogoči uspešno sledenje;

— pred tem iskati s psom, ki ni šolan za delo po krvnem sledu;

— zavajati vodnika s podatki o smeri bega obstreljene divjadi, kajti lovec se skoraj vedno moti, dober pes pa skoraj nikoli;

— učiti vodnika, kako naj dela s psom, kdaj naj psa spusti itd., ker le vodnik pozna svojega psa in ve, kako ukrepati;

— samovoljno in brez vednosti vodnika zalezovati obstreljeno divjad, ki jo pes goni in zaustavlja, ter oddati usmrtilni strel nanjo (to je dovoljeno edino vodniku, vsaka samovolja v takem primeru je lahko smrtno nevarna).

Srečanje v Vipavi

Letošnje srečanje lovskih pevskih zborov Slovenije je bilo 6. po vrsti. V sodelovanju z Zvezo lovskih družin Gorica ga je pripravil Lovski pevski zbor (LPZ) Zlatorog iz Vipave.

Te revije lovskih pevskih zborov in ansamblov rogistov so se udeležili: Oktet ZLD Maribor, pod vodstvom Stan-ka Lebeja; LPZ Trbovlje, pod vodstvom Jožeta Škrinjarja; LPZ Društva slovenskih lovcev Doberdob iz Julijske krajine (Italija), pod vodstvom Aleša Hobana; LPZ Malečnik, pod vodstvom Zvonka Korbana; LPZ Podgorje, pod vodstvom Ivana Ridla; Lovski oktet Postojna, pod vodstvom Petra Škrjanca; LPZ Dekani, pod vodstvom Fabjana Vavovca; LPZ Železna Kapla, člani so iz Kluba prijateljev lova v Celovcu, pod vodstvom Vladimira Prušnika; Oktet LD Kungota, pod vodstvom Ervina Ravnjaka; Lovski oktet Sodražica, pod vodstvom Franca Gornika; LPZ Globoko, pod vodstvom Mihe Halerja — in gostitelj srečanja LPZ Zlatorog iz Vipave, pod vodstvom Franca Zupančiča. Nastopa sta se udeležila tudi ansambla rogistov iz Murske Sobote, pod vodstvom Jožeta Grleca, in ZLD Bela krajina, pod vodstvom Braneta Podgornika. Skupaj torej 10 lovskih pevskih zborov in 2 ansambla rogistov.

Na reviji lovskega petja in glasbe je

nastopila tudi godba na pihala ljudske milice iz Ljubljane.

Sončne sobote, 19. maja, so se že kmalu po deseti uri začeli zbirati zbori. Pevci so večinoma prihajali z avtobusi. Spremljali so jih številni svojci ter lovci domačih lovskih družin. Gostiljubni Vipavci so vse nadvse pristrčno sprejeli. Po prastarem slovenskem običaju so jih najprej pogostili s kruhom in soljo ter s požirkom pristnega domačega žganja, potem jim pa razkazali velikansko vipavsko vinsko klet. Ogled je bil seveda združen s pokušnjo vin. Pevci so dobra vipavska vina res komaj okusili, kaj več si niso smeli privoščiti, saj jih je čakal javni nastop. Čas, ko so njihovi spremljevalci, tudi namesto

njih, še naprej »pokušali«, so izkoristili za generalko za skupni nastop vseh zborov.

Medtem, ko so se pevci in drugi gostje zadrževali na dvorišču vinske kleti, med 13. in 14. uro, je imela godba ljudske milice promenadni koncert na vipavskem trgu.

Točno ob 15. uri pa so, za vrsto praporov lovskih družin nastopajočih pevskih zborov in lovskih družin z območja Zveze lov. družin Gorica, prikorakali na trg pevski zbori in rogisti ter skupaj z godbo zavzeli svoja mesta.

Začetek so naznanile fanfare prekmurskih rogistov, nakar je Dane Nardin, predsednik skupščine krajevnosti Vipava, nastopajočim zborom in

Rogovi prekmurskih lovcev naznanjajo začetek skupnega nastopa lovskih pevskih zborov na vipavskem trgu

Foto J. Perat

Na vipavskem trgu med skupnim nastopom lovskih pevskih zborov in godbe ljudske milice iz Ljubljane

Foto J. P.

drugim udeležencem srečanja izrekel dobrodošlico. Za njim je pozdravil udeležence srečanja Ladislav Batagelj, predsednik skupščine občine Ajdovščina. Nato je delegacija nastopajočih LPZ, ob zvokih žalostinke, ki jo je zaigrala godba milice, položila venec k spomeniku padlim za svobodo v NOB. Hkrati je položila svoj venec k spomeniku tudi delegacija LPZ Doberdob. Sledil je skupni nastop združenih pevskih zborov, ki so ob spremljavi godbe zapeli: »Lovski pozdrav« U. Vrabca, »Vstajenje Primorske« R. Simonitija, »Pesem o Titu« R. Simonitija, »Pesem o svobodi« R. Gobca in »Lovsko himno« F. Venturinija.

Združenim pevskim zborom je dirigiral vodja LPZ Zlatorog, glasbeni pedagog Franc Zupančič, godbi LM pa glasbeni pedagog Franc Gornik, neutrudni organizator lovskega zborovskega petja in vodja Lovskega okteta Sodražica.

Po javnem nastopu združenih LPZ in godbe LM se je izvajanje sporeda nadaljevalo v kino dvorani Zadrúžnega doma Vipava. Za domače potrebe še kar prostorna dvorana pa ob tej priložnosti ni mogla sprejeti vseh, ki bi radi prisostvovali nastopu posameznih zborov.

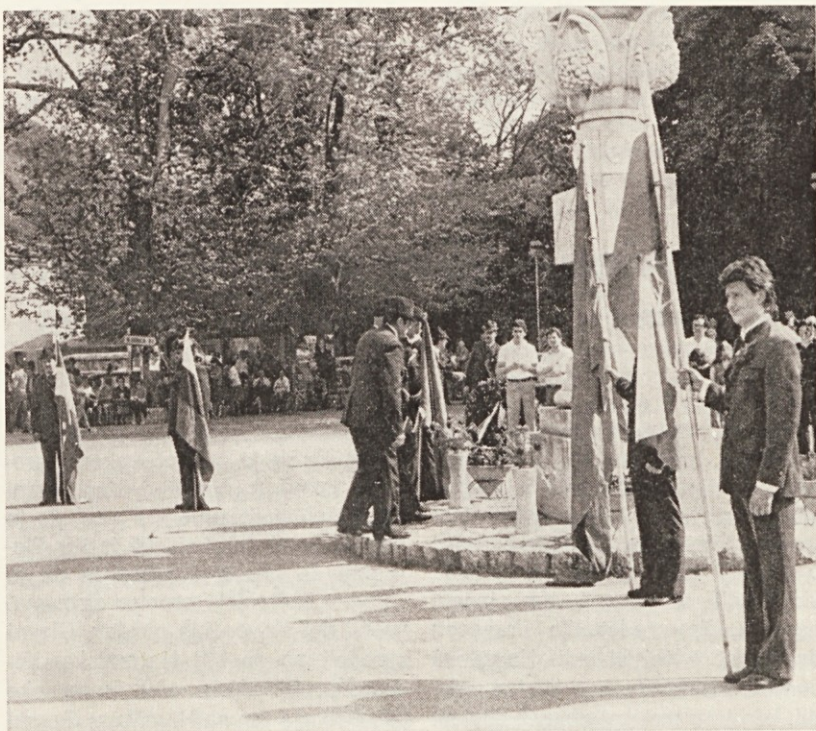
Program je začel s pozdravnim govorom Bojan Škrk, podpredsednik skupščine Lovske zveze Slovenije, ki

je pevce, povabljene goste in poslušalce pozdravil v imenu Lovske zveze Slovenije. V svojem govoru je predvsem poudaril, da se je dejavnost slo-

venske lovske organizacije, poleg njene osnovne naloge — gojiti in ohranjati divjad, zelo razširila tudi na družbenopolitična področja v krajevnih skup-

Zastopniki lovskih pevskih zborov polagajo venec k spomeniku padlim za svobodo v NOB na vipavskem trgu

Foto J. Perat

Pesmarica, žepnega formata, ki jo je izdala Lovska zveza Slovenije

nostih in drugod. Lovska organizacija tudi ohranja in še naprej razvija lovske tradicije ter se množično udeležuje tudi na kulturnem področju, zlasti v zborovskem petju, kjer goji slovensko lovsko, narodno in partizansko pesem. Najlepši dokaz tega je vsakoletno srečanje lovske pevskih zborov. Tovariš Škrk je še posebej pozdravil pevski zbor slovenskih lovcev iz zamejstva — iz Julijske krajine in s Koroške.

Po govoru Bojana Škrka se je začela revija; vsak zbor oz. ansambel je nastopil z dvema skladbama. Nastop vsakega zbora in rogistov je bil nagrajen z močnim aplavzom poslušalcev, brhka vipavska dekleta pa so vsak zbor na odru obdarila s košarico steklenic izbranih vipavskih vin.

Ko je deseti po vrsti nastopil Lovski oktet Sodražica, mu je Bojan Škrk izročil red za lovske zasluge II. stopnje, s katerim ga je odlikovala Lovska zveza Slovenije za njegove posebne zasluge pri ohranjanju in razvijanju kulturnih lovske tradicije, zlasti petja. Odlikovanje je v imenu Lov. okteta Sodražica prevzel njegov vodja Franc Gornik.

Ko se je zvrstila revija, se je vsem nastopajočim v imenu prebivalcev Vipave in Zveze lovske družin Gorica zahvalil Janko Razpet, predsednik izvršnega odbora ZLD Gorica, ter članom ansamblov oz. zborov podelil spominke plakete.

Jože Škrinjar, vodja LPZ Trbovlje, je razglasil, da bo organizator naslednjega srečanja LPZ Trbovlje, in povabil vse ansamble, da v letu 1980 pridejo v »črne zasavske revirje«.

Za konec je domači lovski pevski zbor Zlatorog zapel še Simonitijsko »Na Vipavskem«.

Navsezadnje je napovedovalec Borut Mencinger, ki je vseskozi odlično povezoval program, v imenu LPZ Zlatorog in ZLD Gorica povabil pevce, rogist, goste in poslušalce na tovariško srečanje »Pod skalco«, k izviru reke Vipave. V tem čudovitem kotičku, v senci košatih dreves, ob tistem žuborenju reke, je potem še dolgo tekla zabava.

Ob letošnjem srečanju je Lovska zveza Slovenije, na pobudo njene komisije za kulturo in propagando ter Franca Gornika, izdala zbirko 31 lovske pesmi, v nakladi 1000 izvodov. Pesmi je zbral in uredil Radovan Gobec, notografiral Janez Lesjak, predgovor pesmarici pa napisal Tone Svetina.

Janko Perat

kotar. Iz omenjene študije dr. Frana Kosa predstavljam v skrčenem obsegu zgodovino risov na Slovenskem:

V predzgodovinski dobi, v času mostiščarjev, približno pred 4000 leti, je ris živel ob Ljubljanskem barju. Dokaz temu je ohranjena leva spodnja risova čeljust, izkopana l. 1875 pri Igu, na južnem delu Barja. Ta čeljust je v paleontološki zbirki Narodnega muzeja v Ljubljani.

O risih poroča leta 1689 Valvasor. V 17. stoletju je bil ris razširjen na Kranjskem, posebno na gozdnih teritorijih Idrijske, Črne vrha, Hrušice, Logatca, Planine, Cerknice, tja do meje s Koroško.

Navedeni so številni viri, da je ris živel na Pohorju, Kočevskem.

V kurendi Ilirske gubernije v Ljubljani, od 3. februarja 1818, so navedene nagrade za ubite zveri: za medvedko 40 goldinarjev, za medveda 30 gld., za volka 25 gld., za volkuljo 20 gld. in za mladiča 10 gld. Za uplenjene rise takrat nagraj niso podeljevali. Leta 1821 pa je Ilirska gubernija razširila nagrade tudi na uplenjene rise, v enaki višini kakor na volkove. Iz tega sklepamo, da je bilo tedaj v naših krajih razmeroma veliko risov.

Iz lovskega seznama posestva kneza Windischgrätza je razbrati, da je bil 14. 12. 1822 uplenjen ris v Dolnjevaškem gozdu. Leta 1824 je škofjeloško okrajno oblastvo poslalo muzeju v Ljubljani velikega risa — samca, odstreljenega v takratni škofjeloški oblasti.

Opisan je primer, ko je lovec Gruden iz Martinjega hriba, občina Logatec, odšel na lov po cesti, ki pelje iz Martinjega hriba proti Lazam. Na tako imenovanem »Turškem klanecu« so psi izsledili na drevesu risa, ki se je vrgel na pse, končno pa ga je Gruden ustrelil. To je bilo neke jeseni med letoma 1825 in 1830.

Okrajnemu šumskemu referentu v Ljubljani so javili, da je bil v času med letoma 1830 in 1840 pokončan ris v Iški. Zapisek o tem je izginil

Zgodovina o risih na Slovenskem

Janez Čop, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, odsek za lovstvo

V Glasniku muzejskega društva za Slovenijo, letnik 10/1-4, je dr. Fran Kos objavil leta 1929 zajetno študijo »Ris (Lynx lynx L.) na ozemlju etnografske Slovenije«. Zbral je podatke o zadnjih risih, ki so jih uplenili, videli ali sledili na omenjenem ozemlju. To predstavlja dragocen dokument o tej divjadi. Navedena so mesta odstrela, kdo je rise uplenil, kdo je o tem kaj objavil, zapisal

itd. Prav ta študija nam je bila leta 1972, ko se je na Kočevskem porodila misel o naselitvi risa, edini oprijemljivi dokument o tem, da je bil ris pred dobrimi 100 leti v Sloveniji še precej številen in da je njegov življenjski prostor zavzemal večji del slovenskih gozdov. Glavni predeli pa so bili Notranjska, Kočevska, Dolenjska, vse Karavanke do Pohorja ter na Hrvaškem Gorski

v požaru, 2. marca 1848, v Namršlju,
ki so ga zažgali kmetje.

Leta 1834 je muzej v Ljubljani prejel lepega starega risa. Poslal ga je lastnik graščine Čušperk, ki je stala na poti med Grosupljem in Turjakom. Kraj odstrela ni naveden, verjetno pa so risa odstrelili v tedaj obsežnih čušperških gozdovih.

Zanimiv je podatek v protokolu, ki so ga sestavili 17. 2. 1836 muzejski kuratorji. Ti so določili, da pošljejo v zameno za nekatere ptice v Celovec nagačenega risa. »Ta krepki misel,« pravi dr. Kos, »da v tisti dobi v naših krajih ni manjkalo risov, ker niso imeli pomislekov proti oddaji te zveri iz muzejske zbirke«. Leta 1836 je poslal okrajni komisar s Snežnika muzeju v Ljubljani »posebno velikega risa«.

O risih, živečih svojčas v območju Karavank, je zbiral gradivo Tschau-ko. Leta 1911 piše, kako mu je že kot dečku pripovedoval star drvar, da živi v Karavankah ris, ki je malo večji od lisice, da ima na uhljih šope dlake in velike oči kakor mačka. Stari lovec Pinterič iz Resence mu je pravil, da je srečal na Žinga-

rici žival, kakršne še ni videl — velikosti lisice, kratek rep, pokončni uhlji. Oče tamkajšnjega lovca, ki je imel v Homeliščah majhno domačijo, je Tschauku pripovedoval, da je ustrelil oz. ujel v past 4 rise.

Leta 1837 je v gozdovih Karavank ujel risa v past gozdar Wippel. Tega risa so dali nagačiti in je bil v okras gradu Rožek. Zanimivo je, kako ga je Tschauko predstavil, da »je po velikosti in obliki močno spominjal na mlado levinojo«.

Iz seznama gozdnega urada v Kočevju je razvidno, da je bil leta 1840 ustreljen 1 ris v kočevskih gozdovih. Brusina navaja, da so bili leta 1846 na Kranjskem odstreljeni 4 risi. Brehm v drugi izdaji knjige, leta 1876, piše: »Pri Podroščici so videli rise ali jih uplenili v letih od 1846 do 1858.« Iz pisma, ki ga je pisal leta 1907 upokojeni logar Ponebšku, je navedeno, da je bil leta 1847 ustreljen ris v gozdu pod vasjo Juršči.

Po dopisu župana Mariborske oblasti, od 28. maja 1828, je poročal revirni gozdar Franc Požarnik iz Podčetrтка, da do leta 1848 risi na

Pohorju niso bili nikaka redkost. Enega so uplenili v bližini Sv. Areha.

Po Tschaukovih poročilih je bil leta 1850 ujet in ubit v Karavankah ponovno 1 ris. Lovec Wipel je za vabo uporabil šojo in nekaj dni kasneje je v pasti našel risa. Nagačili so ga in postavili na slavalok ob razpotju, kjer se na Žopračah loči cesta iz Rožeka na Lipo oziroma Vrbo. Leta 1858 so ujeli risa v Podroščici na Koroškem.

Po navedbah Obereigner-ja so v začetku 50-ih let 19. stoletja v gozdovih Bistre, ki meje proti jugu na Ljubljansko barje, odstrelili drugega za drugim 5 risov. Tudi pred letom 1850 so tu uplenili 2 risa.

Gozdarski urad v Idriji je leta 1853 ponudil muzeju v Ljubljani lepo in izredno veliko risinjo, uplenjeno 27. januarja. Med dnevnimi novostmi v časopisu Ljubljanske novice (Laibacher Zeitung) od 20. marca 1854, je vest, da sta bila pred dnevi v revirju Bistre odstreljena 2 risa, in sicer obe samici. Večja je tehtala 80 funtov in merila iztegjenja 5 čevljev ter 4 palce. Hirz poroča:

»V zimi na 1855. leto sem videl na enkrat 3 ubite rise iz borovniških gozdov.«

Leta 1863 navaja upravitelj veleposresta Ravnik pri Planini, da »je lovsko osebje točno videlo v revirju Javornika risa, katerega pa se jim ni posrečilo ubiti«.

Erjavec poroča leta 1869 v svojem delu Domače in tuje živali v podobah, da je »na Slovenskem menda ris na Kranjskem v notranjskih gozdovih še dandanes stalna zver, kajti ne mine leto, da ne bi katerega odstrelili ali vsaj zasledili«.

Leta 1869 je gozdni paznik občine Juršče Anton Mejak v zagorskem gozdu pokončil velikega risa samca. Streljal je v grmovje na nekaj »črnkastega«, mislil je, da je medved. Risa je obstrelil, nagrado 25 gld. pa je kasneje prejel namesto njega najditelj.

Tschauku je pravil drvar, kako je ok. leta 1870 pasel ovce med Žetičami in Macnom in kako se je priplazila mimo njega proti drobnici dolga, rumena, po vsem telesu tigrasta žival, ki je imela velike okrogle oči in stoječe uhlje s šopi na konicah. Ta drvar ni znal ne brati ne pisati ter prej v svojem življenju še ni videl risa. Tako točno ga je opisal, da je njegova pripoved vsekakor verodostojna. Poročevalec omenja, da je ta drvar ok. leta 1870 videl zadnjega risa v Karavankah.

Dr. Fran Kos navaja, da je bil po ustnem podatku odvetnika dr. Ivana Lovrenčiča iz Ljubljane ok. leta 1872 pokončan 1 ris v Sodraškem bregu pri Sodražici. Uplenil ga je Janez Fajdiga star. Ob tej izjavi je pojasnil dr. Jože Rus, da »se še danes nazivlje tretji vrh Movnika pri Orlem Risovnica, kar naj bi značilo, da so tam katerikrat opazili risa«. Schollmayer piše, da so leta 1874 v zagorskem gozdu sledili risa, ki pa se je kmalu preselil v hrvaško gozdovje in so ga tam verjetno tudi odstrelili. Leta 1875 so v snežniškem okolišu rise sledili in videli, nobenega pa uplenili.

Deželni muzej v Ljubljani, ki je še

Ris

Foto J. Čop

leta 1856 zamenjal risa za nagačene ptice, leta 1877 prosi javnost za risa za muzejsko zbirko. To dokazuje, da je ris postajal vse redkejša divjad. Istega leta poročajo, da je logar barona Berga videl in obstrelil risa pri Trebelnem blizu Mokronoga. Vendar, ko so vest preverjali, se je izkazalo, da to poročilo ni zanesljivo.

Po lovski statistiki poljedelskega ministrstva Avstro-Ogrske je bil leta 1879 na Kranjskem uplenjen 1 ris. Točnejših podatkov ni. Odstrelili naj bi ga v ljubljanski okolici, po drugi verziji pa na posestvu kneza Auersperga.

Uradna lovska statistika navaja za dobo od 1874. do 1882. leta 3 ubite rise v gozdovih okoli Snežnika. Leta 1880 sta bila na območju političnega okrožja Kočevje odstreljena 2 risa, vendar lovska statistika tega ne navaja. Vzrok ni znan. Leta 1881 je bil 1 ris uplenjen tudi na Primorskem.

Leta 1882 je bil, po podatkih lovske statistike, uplenjen 1 ris na Kranjskem; po Ponebškovi navedbi naj bi bilo to na območju političnega okraja Postojna. V tem letu sta bila 2 risa uplenjena še na Primorskem. Podrobnosti niso znane. Leta 1883 naj bi kmet — divji lovec — ustrelil risa pri Črnomlju. O tej uplenitvi je veliko nasprotujočih si vesti.

Po piscu poljudnih zooloških spisov Floerichu je bil ris na Štajerskem pogostejši kakor medved ali volk in poročila o njem segajo do konca 19.

stoletja. Tako je pri Solčavi ris raztrgal v enem letu 90 ovc, v Belih vodah pa kar 9 v enem dnevu. Pri Velikovcu in Slovenj Gradcu so rise sledili leta 1887. V letu 1892 je bil uplenjen en ris, baje v okolišu Slovenj Gradca.

Po statističnih podatkih so leta 1888 na Kranjskem ustrelili 2 risa — enega na Kočevskem, drugega pa v novomeškem političnem okraju. Po originalnem seznamu o odstrelu zveri leta 1889 sta bila ustreljena 2 risa v kamniškem političnem okraju, leta 1890 pa eden celo v krškem političnem okraju.

Uplenitve risov po letu 1890, meni pisec dr. Fr. Kos, niso povsem dokazane, čeprav jih uradna statistika navaja. Pedantno je sam preverjal statistike in če potrditve o odstrelu ni dobil z več strani, predvsem od gozdarjev, navedbe ni vzel za verodostojno. Tako naj bi po poročilu okrajnega glavarstva v Logatcu leta 1896 ustrelili v tem političnem okraju 2 risa. Okrajno glavarstvo v Črnomlju navaja odstrel 9 risov v letu 1896.

Po uradnih izkazih naj bi zadnjega risa ustrelili leta 1899 v krškem političnem okraju in leta 1901 še 2 na Primorskem. Za leto 1902 statistika navaja odstrel 3 risov na Štajerskem in enega na Primorskem. Uprava snežniške graščine 30. januarja 1929 navaja: Zadnji ris, ubit med Klanjško in Čabransko polico na hrvaški meji, je identičen z onim, ubitim leta 1902. To navedbo pa je omenjena uprava kasneje sama preklicala.

Še leta 1905, 17. julija, naj bi bil N. P. iz Postojne ustrelil risa v lovišču Veliki Javornik. Izkazalo pa se je, da je bil to le velik divji maček.

Uradni podatki za leti 1905 in 1908 navajajo, da so v teh letih odstrelili na Štajerskem tri rise. Kraji niso omenjeni.

List Lovec leta 1913 povzema iz časopisa, od 23. junija, da so ustrelili risa v Labotskih planinah, ob koroško-štajerski meji. Ob tem po-

ziva lovce, ki o tem kaj več vedo, naj ta dogodek opišejo. Vendar temu pozivu v Lovcu ni sledilo nikako poročilo.

Dr. Fran Kos je za to nadvse zanimivo študijo uporabil 57 virov in svoje delo zaključil z naslednjo izjavo:

»Nedvomno je, da je bil ris razširjen po ozemlju etnografske Slovenije do sredine preteklega stoletja. Stalna zver je bil, kolikor se je dalo dognati, od sedemnajstega do začetka druge polovice preteklega stoletja — najbrž pa že davno prej — na ozemlju, ki bi se v glavnem krilo kot središče razširjenosti risa s teritorijem nekdanje Notranjske; deloma bi se mogel ris označiti kot stalna zver tudi za dele severne strani Karavank. V drugih okoliših se je ris pojavljal sporadično in bi bilo soditi, da so to bili posamezni eksemplari, ki so se zatekli v označene kraje. Da se je ris pojavil tu in tam tudi pozneje v drugi polovici devetnajstega stoletja, je deloma verjetno, vendar pa ni povsem točnih dokazov za to.«

Za celovitost pregleda zgodovine o risu v naših krajih naj navedem še članek izpod peresa ing. A. Frkovića (Lovec 1973, str. 238), v katerem nas seznanja z zgodovino zadnjih risov v gozdovih onkraj Kolpe, v Gorskem kotarju. Hirz omenja v svoji potopisni knjigi leta 1898, da je bil ris poleg medveda najznačilnejša divjad gozdov okoli 1528 m visokega Risnjaka. Od tod tudi ime tega vrha. Hirz dalje navaja, da je bil leta 1854 na vzhodnem podnožju Risnjaka ujet ris v železje, okoli leta 1880 pa eden uplenjen s puško. Značilne risje glasove so slišali prebivalci starih naselij Lazac in Šegina pri Gerovu še pozimi leta 1885. Po M. Koritniku je bil zadnji ris v hrvaškem predelu Snežnika uplenjen na skupnem lovu l. 1887, a v gozdovih Jarmovca, nedaleč od gojitvenega lovišča »Jelen« — Snežnik, leta 1866. Lovec Franjo Čop iz Čabra je slišal risa v teh gozdovih

Iz kočevskih gozdov, kjer zopet živi ris

Foto P. Vovk

še leta 1901, ko je šel na divjega petelina.

Še nekaj o risih, ki sta v ljubljanskem muzeju. Dr. Kosu se ni posrečilo zvedeti točnega datuma in kraja uplenitve teh muzejskih risov. Po izjavi upokojenega preparatorja in asistenta deželnega muzeja Schulza sta bila oba risa v muzeju že leta 1875. Za manjšega trdi tole: Pri Sv. Katarini je bilo nastavljeno lisicam. Strupeno vabo pa je pogoltnil ris, se zatekel k smodnišnicam na Posavje in šele tam obležal mrtev. Kdaj se je to zgodilo, kako je došel ta ris v muzej in drugih podrobnosti se več ne spominja.

Večji in bolj ohranjen muzejski ris je izjemno velika samica z zimsko dlako; torej je morala biti odstreljena v zimskem času. Način prepariranja je še prav star. Za oči sta bili uporabljeni stekli ur, ki ju je kasneje zamenjal znani preparator Herfort.

Če vzporejamo sedanjo razširjenost risov — naseljenih leta 1973 — z ono pred 100 in več leti, ugotovimo, da sedanja pokriva največ tretjino tedanjih risjih stanišč. Toda

v Sloveniji so še idealna področja, kamor se bodo risi v naslednjih letih še naselili. To seveda ob pogoj, če jih bomo pustili pri miru.

V lovskem letu 1978/79 je bilo odstreljenih kar 5 risov: 3 mladiči in 2 odrasla (3 samice, 2 samca). Eno samico so odstrelili v lovišču onkraj Kolpe, tri mladiče (2 samici, 1 samec) v obori lovišča Medved in enega v lovišču LD Mala gora, ZLD Kočevje. Po obrabi zob uplenjenega risa v lovišču LD Mala gora sklepamo, da je bil to eden izmed treh samcev, izpuščenih 2. 3. 1973 iz ograde na Trnovcu v lovišču Rog oz. Medved na Kočevskem. Tako naj bi od izpuščenih samcev ostal le še eden pri življenju; eden se je namreč kmalu po izpustu ujel v past.

Odstrel bi moral biti omejen na minimum in naj bi se izvajal le v centralnem področju, nikakor ne na obrobju, kamor se risi širijo. Prav v lovni politiki do te divjadi se bo izkazala zrelost (nezrelost) naše lovske organizacije v odnosu do zveri, ki so pomemben člen prirodn

Kateri pes je škodljiv v lovišču?

Boris Leskovic

Zaradi številnih pritožb, ki se nanašajo na neusmiljeno streljanje psov in mačk, se je Društvo proti mučenju živali SR Slovenije sklenilo temeljito posvetiti temu vprašanju.

A je pri tem naletelo na oviro, ki je brez upoštevanja Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, člen 17, ni mogoče premostiti. Toda vseeno smo v Društvu mnenja, da se ta problem lahko reši na človeka dostojen način. Zakon ne upošteva lege lovišča, se pravi, ali je lovišče ob naselju ali pa oddaljeno od naselja. Zakon sicer razlikuje lovske in nelovske pse, vendar so nelovski psi tudi mestni psi. ltd.

Trditev, da lovci po nepotrebnem postrelijo preveč psov, lahko Društvo proti mučenju živali podkrepí z dokazi. Številne pse so lovci postrelili zlasti zaradi objestnosti, v loviščih kakor tudi v neposredni bližini naselij.

Prenekatera lovišča že zdavnaj ne nudijo več zavetja divjadi in so praktično postala sprehajališča občanov, ki si žele le rekreacije zase in za svojega psa. V dokaz več Društvo lahko navede, da so bili postreljeni zlasti številni mestni psi, psi, ki so jih lastniki privredili na sprehajališče, da se sprostijo. To pa seveda niso bile klataške, potepuške živali, temveč psi z gospodarjem. Zaradi vsega tega Društvo proti mučenju živali zastavlja vprašanje lovcev in lovskim družinam, ali ne bi mogli tega vprašanja rešiti na dostojen način. Ali to vprašanje ne zadeva tudi lovcev samih, ki naj bi imeli svojo lovsko etiko, ki naj bi tudi skrbeli za svojo čast, da bi se upravičeno lahko imenovali ljubitelji živali?

Zavedamo se, da se vprašanje lahko reši le z vzajemno pomočjo in s sodelovanjem med lovskimi organizacijami in Društvom proti mučenju živali. Zato želimo, da bi se sodelovanje še bolj razvilo in da bi bili doseženi uspehi obema organizacijama v čast.

Društvo proti mučenju živali
SR Slovenije, Ljubljana,
Trubarjeva 16

Čeprav sem lovec, menim, da je potrebno odkrito spregovoriti tudi o vprašanju streljanja psov po loviščih. Večkrat sem bil priča izživljanju nekaterih lovcev nad psi in mačkami, čeprav so trdili, da izvršujejo le določila zakona.

Citiram 17. člen Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč:

»1. Brez nadzorstva se ne sme spuščati psa v lovišče.

2. Psa, ki se giblje v lovišču brez nadzorstva in je oddaljen več kakor 200 metrov od hiš ali več kakor 50 metrov od gospodarja, sme pokončati lovski čuvaj, član lovske organizacije oziroma strokovni delavec organizacije, ki upravlja lovišče.

3. Ne glede na prejšnji odstavek pa je dovoljeno pokončati psa ali mačko, če neposredno preganjata oziroma uničujeta divjad v lovišču. Za lovskega psa pri šolanju ali pri lovu to ne velja.

4. Za lovstvo pristojni občinski upravni organ lahko na predlog lovske organizacije ali po lastni pobudi odredi, da morajo lastniki imeti pse zaprte ali privezane, kadar je to v interesu varstva divjadi, zlasti v času valjenja in vodenja mladičev.«

Zakon daje lovcem zelo široko pooblastilo za pokončevanje psov, manj za pokončevanje mačk. Prizadeti lastniki se večkrat jezijo, da v neposredni bližini hiš, kjer je lovec

ustrelil psa ali mačko, sploh ni lovišče.

Kaj je lovišče? O tem govorita 20. in 21. člen zakona o varstvu divjadi. Lovišče je zemljiška ali vodna površina, ki tvori naravno in zaokroženo lovskogojitveno in gospodarsko celoto. Iz lovišča so izvzeti: mesta, naselja, javni parki, kopališča, športna in otroška igrišča, pokopališča in javne ceste ter sadovnjaki, drevesnice in druge površine za intenzivno gojitev kmetijskih kultur, **če so ograjene z ograjo, ki preprečuje prehod parkljasti divjadi in zajcu** (poudaril ur.). Tako se torej vsak pes, ki je odvezan in je izven naselja oz. navedenih objektov, nahaja v lovišču. Čeprav dobro vemo, da je večina mestnih psov, ki jih ljudje pripeljejo na sprehod v bližnjo »zeleno okolico«, lovišču popolnoma neškodljivih, se kljub temu najdejo lovci, ki takega psa kljub lastnikovim prošnjam — in nemalokdaj vpríči jokajočih otrok — ustrelijo. Da, lovci to smemo storiti, saj imamo v zakonu vsa pooblastila. Ven-

Spomin na preizkušnjo psov ptičarjev na Ljubljanskem polju, 23. 4. 1972

Foto C. Pogačar

dar, koliko je takih lovcev, ki se prej vprašajo, ali je to potrebno. Mestni psi, ki živijo med zidovi stanovanj in s katerimi se lastniki veliko ukvarjajo, jih negujejo in so večkrat plemeniti čistopasemski predstavniki športnih in službenih pasem, so že zdavnaj izgubili ostro nagona za preganjanje divjadi. Seveda jim je nekaj tega še vedno ostalo, da malo poženejo, kmalu pa se vrnejo h gospodarju. Taki psi niso nevarni divjadi. Kljub temu jih po določilu zakona smemo pokončati. In to se dogaja. Na ta način lovci vsako leto postrelimo veliko rodovniških psov. Nad tem se je treba zamisliti!

Lovci smo (naj bi bili) veliki ljubitelji narave, predvsem živali, tudi kinologi in ljubitelji psov. Pravimo, da je lovec brez psa le pol lovca. Zato bodimo, če se le da, pravični in poskušajmo razumeti tudi druge! Seveda nočem s tem reči, da moramo delati mimo zakona, predlagam le, da bi zakon razumeli bolj življenjsko.

Če ima človek kinološki posluh — tega bi lovci morali imeti — ne more imeti rad le psov lovskih pasem, ki jim zakon določa poseben status. Pravi kinolog-lovec rad pogleda tudi pasemske športne pse in jim prizna njihove sposobnosti ter odlike. Če je tako, zakaj je po nepotrebnem na travnikih in v gozdih okoli naselij toliko ubitih psov? Je temu res krivo samo togo, neživljenjsko izvrševanje zakona, ali je vmes tudi sadistična, ubijalska sla posameznikov po streljanju najlažje dosegljivih živih bitij?

Občani so upravičeno lahko ogorčeni nad takim početjem. Nekateri lovci nečastno in brez sramu pokončajo celó psa, pripetega na verigi, pred gospodarjem in v neposredni bližini hiš (mimo zakona!). S tem pa, zaradi izživiljanja nizkih sadističnih nagonov nekaterih, pade grd madež na celotno lovsko organizacijo.

Razumljivo je, da je 18 000 lovcev za Slovenijo sorazmerno zelo veli-

Razumnost in ubogljivost v pogledu ostrodlakega ptičarja

Foto P. Adamič

ko, divjadi pa za vse sorazmerno malo. Številne kazenske sankcije preprečujejo streljačem odstrel razne divjadi v različnem času. Tu so lovopusti, strokovno utemeljen in planiran količinski odstrel, dovoljeni načini lova itd. Razumljivo, da se vsak lovec ne more tako strelsko udeleževati, kakor si sam želi. Tudi zaradi navedenega so nekaterim prav psi dobrodošle in žal najlažje dosegljive tarče.

Drugo je vprašanje človeške in lovske etike.

Preudaren, pošten in do vseh živali pravičen lovec je tisti, ki zna zakon pametno tolmačiti, s svojim znanjem, etiko in izkušnjami pa tudi zadostiti njegovim določilom. Sicer

bomo zaradi takih streljačev prisiljeni nekoč zakon popraviti, da ga bodo »bolje razumeli« in se ne bodo skrivali za njim.

Zakona se je treba držati tudi po svoji vesti in lovski etiki!

V naši družbi ima pravico imeti psa vsakdo. Dolžan mu je omogočiti tudi prosto gibanje. Zato lastniki vodijo svoje varovance iz mestnih središč na sprehode v bližnjo naseljeno okolico, na izlete itd. Tu jih nekoliko tudi odvežejo. Vsakdo, ki ima psa, predvsem mladega, ve, da ga je zelo težko brez povodca »držati« na razdalji 50 metrov. Temu pogoju so sposobni zadostiti le starejši, trdno šolani psi. Tudi med lovskimi psi je malo takih. Mimo-

Steklina na Slovenskem se sicer širi, vendar počasi

Od 20. aprila do 15. junija letos je bilo laboratorijsko pregledanih skupno 241 živali (173 lisic, 22 psov, 20 mačk, 1 koza, 8 srn, 12 jazbecov, 1 dihur, 4 kune) iz 30 slovenskih občin. Izmed pregledanih živali (241) so steklino ugotovili pri 16 lisicah (v občinah Jesenice, Ravne na Koroškem, Lendava) in pri 1 mački (občina Domžale).

Steklina je bila na novo ugotovljena v občini Ravne na Koroškem, ponovno pa v občinah Jesenice in Lendava. To je bilo tudi pričakovati, saj je avstrijska Koroška preplavljena z žarišči stekline (samo v aprilu letos so v 56 novih žariščih ugotovili 92 steklih živali). Zato je bilo le vprašanje, kdaj se bo val bolezní v večji meri razlil tudi tostran državne meje. Tudi ponovni pojavi stekline v občini Lendava ne presenečajo, saj na Madžarskem, od koder prihaja k nam bolezen že sedmo leto, še niso uspeli zatreti te bolezní.

V občinah Kranj in Domžale je bil po en primer stekline in mesec dni po ugotovitvi te bolezní pri dveh živalih ni bilo novih primerov te bolezní.

V SR Sloveniji so sedaj (15. junija):

1. s steklino okužene občine: Lendava, Murska Sobota, Ravne na Koroškem, Domžale, Kranj, Jesenice (skupaj 6 občin);

2. s steklino neposredno ogrožene občine: Ljutomer, Gor. Radgona, Maribor, Radlje ob Dravi, Dravograd, Velenje, Kamnik, Ljubljana-Center, Ljubljana Moste-Polje, Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana-Šiška, Ljubljana Vič-Rudnik, Radovljica, Trzin, Škofja Loka, Tolmin (skupaj 16 občin).

Vse navedene občine, bodisi okužene ali neposredno ogrožene, so tudi izdale in objavile svoje občinske odredbe o zatiranju stekline.

Stanje ni alarmantno. Bolezen se dokaj počasi razširja na nova območja. Izjemi sta le doslej še nepojasnjena skokovita prenosa stekline na območje občin Kranj in Domžale. Ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline, ki jih predpisujejo republiška in občinske odredbe, se izvajajo vse vestneje. To potrjuje tudi razmeroma veliko poslanih živali v preiskavo.

Karel Gošler

grede je pes 200 metrov od hiše! Za to je psu potrebnih le nekaj sekund. Skratka, zaradi teh spornih 50 in 200 metrov, ki jih nekateri lovci dosti natančneje ocenijo kakor strelno razdaljo do divjadi, pade pod streli vsako leto veliko število povsem nedolžnih, lovišču in divjadi neškodljivih psov.

Je to plemenito, lovsko etično in častno takole ustreliti majhnega vaškega psička, ki se hrani z ostanki in se boji divjega zajca? Ali ustreliti plemenitega čistokrvnega športnega psa velike denarne vrednosti za gospodarja in neprecenljive vrednosti za pasmo kot tako? Pri tem se celó pogosto zgodi, da sami nismo na jasnem, ali je pes res preganjal divjad.

S tem nikakor ne mislim prepričavati lovcev, da noben pes lovišču ni škodljiv. Oglejmo si torej še drugo plat resnice!

Paziti moramo na pse, ki jih lastniki namenoma odvezujejo, zlasti ponoči, in spuščajo v lovišče, da iščejo in preganjajo divjad, ali za katere se lastniki ne brigajo dovolj. Ni nastal brez razloga znani rek: »Kakršen lastnik, takšen pes.« Še posebno so lahko škodljivi lovišču in div-

jadi psi križanci lovskih in športnih pasem srednje velikosti. Pri njih nagon za preganjanje in uničevanje divjadi dosti bolj prihaja do izraza ob slabem hranjenju in zapuščenosti s strani lastnika. Če takega psa gospodar občasno še spodbuja k lovu, imamo opravke z res potrebnim kandidatom za odstrel. Nevarni so tudi tako imenovani kmečki psi — čuvaji, ki so odvezani ves dan, gospodar pa jih neredno hrani. Psi delajo v lovišču veliko škodo. Navadno lovci pri odstrelu takih psov nimajo težav. Za dokazano škodo, ki jo povzročijo psi v lovišču, so po zakonu lastniki dolžni plačati odškodnino. Zato lastniki pse celo zatajijo, saj se zavedajo odgovornosti in kazni. Predvsem v obmestnih loviščih pa povzročajo na srnjadi največ škode psi, ki se združujejo v krdele in družno lovijo. Take pse je potrebno čimprej postreliti! V takem primeru ni važna čistost pasme, vrednost in velikost psa!

Zaradi takih psov je na mestu poostri nadzor v loviščih, zlasti v pomladanskih mesecih, ko večina divjadi polega in vali. Mladiči so potepuškim psom najlažje dosegljiv

plen. Ukrepe pa izvajamo, če je le možno, po predhodnem obvestilu lastnikov psov v bližnji okolici (priporočljivi lepaki).

Da ne bi prihajalo do nepotrebnih sporov med lovci in lastniki, katerih psi so v lovišču škodljivi, bi morali lovci sprejeti in v poslovniške lovske družine vnesti posebna določila za odstrel psov in mačk:

1. Psa odstrelimo šele po predhodni ugotovitvi, da dela v lovišču škodo.

2. Odstrel prvenstveno izvršijo lovski čuvaji in člani organizacije, ki žival dobro poznajo in jo večkrat vidijo pri dejanju.

3. Če sprehajalčev pes le slučajno skoči za divjadjo, še ne pomeni, da je škodljiv. Gospodarja je treba najprej opozoriti, naj pazi na psa. Če opozorila ne upošteva, je treba psa pri ponovnem pohajanju po lovišču ustreliti.

4. Če lovec zasači psa pri trganju divjadi, ki jo je pes ulovil, ga ustreliti na kraju dejanja.

5. Odstreliti domačo mačko v lovišču zakon ne dovoljuje. Domačo mačko je dovoljeno pokončati edino, če neposredno preganja oziroma uničuje divjad. Praktično sme lovec torej odstreliti domačo mačko, če jo zaloti, da lovi npr. mlade fazančke, nese poljskega zajčka. Nelovsko in nekoristno pa je ustreliti mačko, ki na polju pred luknjo čaka na miško.

Vendar je pri tem zakonskem predpisu treba upoštevati Odredbo o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjanje stekline (Lovec, št. 1 — januar 1979). V okuženem ali neposredno ogroženem območju s steklino izvršni svet občinske skupščine odredi kontumac psov in mačk. To pomeni, da morajo biti mačke zaprte. Dalje omenjena odredba predpisuje, da je v okuženem in neposredno ogroženem območju treba takoj pokončati vse pse in mačke, katerih lastniki se ne drže predpisanega kontumaca. Še posebej je važno določilo, da je na ob-

močju celotne SR Slovenije treba pokončati:

- neregistrirane pse,
- pse brez znamkice (znamkico dobi pes za dokazilo, da je bil cepljen proti steklini),
- potepuške pse in mačke.

6. Lovec naj psa usmrti z dobro pomerjenim strelom. Če psa samo obstreli, ga je dolžan poiskati in ga rešiti muk s ponovnim strelom. Strogo je prepovedati »vzgojne strele« z nekaj zrna svinca, kakor imajo, žal, navado nekateri. To je mučenje živali!

7. Pred lastnikovimi očmi psa ne streljamo! Nikakor pa tega ne storimo, če so zraven otroci!

8. LD naj proti kršilcem zakona (opozorjenim lastnikom škodljivih psov) in kršilcem poslovnika (članom LD) ustrezno ukrepa (povračilo škode)!

Pri vsej problematiki, ki smo jo načeli, nikakor ne smemo prezreti določil Odredbe o ukrepih za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline. Komentar ob izidu Odredbe je v 1. številki letošnjega Lovca napisal direktor republiške veterinarske uprave dr. Karel Gošler. Ker svojega članka ne nameravam po nepotrebnem razvleči, priporočam, da ta komentar ponovno preberete.

S steklino (Lyssa) so v SR Sloveniji okužena območja, neposredno ogrožena in ogrožena.

Seveda nam je jasno, da bi bilo treba takoj po izidu odredbe o zatiranju stekline začeti ostreje izvajati odstrel nenadzorovanih psov, ki se pojavljajo v lovišču. Ponekod na okuženih, neposredno ogroženih in ogroženih območjih se lovci tega še premalo zavedajo in jih je treba ponovno opozoriti. Odredba posebej naroča, da je na celotnem območju SR Slovenije treba pokončevati poleg neregistriranih in necepljenih psov ter psov brez znamkic tudi potepuške pse. Se razume, da so izvajalci tega določila v prvi vrsti lovci, v sodelovanju s pristojno veterinarsko službo.

V vseh okuženih in neposredno og-

Zaradi stekline povečati odstrel lisic!

Foto D. Namestnik

roženih območjih morajo biti psi privezani ali zaprti. Kadar pa so zunaj svojega bivališča, morajo biti oprčeni in z nagobčnikom.

Ker gre za zdravje ljudi in živali, je ostrost pri izvajanju na mestu. Lastniki psov so sami dolžni zasledovati problematiko širjenja stekline in se ravnati po tej odredbi in odredbi pristojne občine, kakor tudi po raznih navodilih v tisku in drugih sredstvih javnega obveščanja.

Pri odstrelu psov in drugih zveri na okuženih in neposredno ogroženih

območjih je potrebno ponovno opozoriti lovce, da so dolžni poslati trupla v pregled najbližji veterinarski organizaciji (tč. 13). Truplo zakopati je dovoljeno le v izjemnem primeru (prevelika oddaljenost).

Kršitelja te odredbe je moč kaznovati po Zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Ur. list SFRJ, št. 43-637/76) in po Zakonu o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Ur. list SFRJ, št. 58-887/78).

Po švicarskem strokovnjaku dr. Fernexu kune (zlatica, belica, vidra, dihur, jazbec, hermelin, mala podlasica) niso nevarne prenašalke stekline

Foto I. Napotnik

Divji lov na Maclju – preteklost

Alfonz Koser

Macelj je zelo razgiban masiv in v lovskem pogledu znan le malokomu. Pokrajno preprezajo grebeni in grape s potočki. Nadmorska višina je poprečno okrog 350 m, najvišji greben je pa Kozji hrbet, s 715 m nadmorske višine. Tla so globoko humozna z bujno vegetacijo, le zahodne lege so siromašne, tla plitka. Padavin je razmeroma veliko. Na jugozahodnih legah prevladuje hrast graden, zelo je zastopana tudi bukev, pomešana z listavci drugih vrst. Iglavcev je malo, naravna jelka izumira, umetno pa so vnešeni smreka, črni bor, duglazija in v posameznih skupinah sudetski macesen. Na celotnem območju je prek 1500 ha naravnih bukovih goščav in več kakor 700 ha umetno zasajenih kultur. Nekaj let po drugi svetovni vojni se je tu namreč razdivjal gozdni požar. Veliko gozda je zgorelo do tal, naknadno pa so veliko ožganega drevja morali posekati in nastale goličave pogozditi. S tem so nastala idealna stanišča in zatočišča za divjad.

Pred petdesetimi in več leti ni bilo tako ...

Takrat je bil lastnik pretežnega dela maceljskih gozdov grof Windischgrätz, ki je tu imel tudi samolastno lovišče. Le majhen del gozdov, okoli 2200 ha, je upravljala državna gozdna uprava v Ljubljani. Toda tudi na tem območju je lovišče pripadalo grofu Windischgrätzu, kot zakupniku. Celotno maceljsko Windischgrätzovo lovišče je še pred in med drugo svetovno vojno obsegalo okoli 12 000 ha pretežno gozdne površine.

Meja Windischgrätzovega lovišča je potekala (nekako) od žel. postaje Dobovec proti vzhodu do naselij Lupinjak in Trlično, dalje prek Sotle na Hrvaško, nad krajema Hromec in Djurmanec ter mimo Krapine. Ob Strahinjščici in gori Ivanjščici je krenila na Lepoglavo, od tu pa proti naselju Ivancu. Tu se je obrnila proti severu, proti slovenskim Halozam. Od Podlehnik je šla ob cesti na Žetale, dalje (proti jugu) do razvodja

Donačka gora—Macelj (Kozji hrbet) in po Zg. Logu na Dobovec do Sotle. Sredi gozdov so bila okrog majhnih naselij manjša obdelana zemljišča, na katerih si je prebivalstvo pridevalo skromno hrano: krompir in koruzo. Sicer so si pa ti ljudje na splošno služili kruh z delom v gozdu. Trdo je bilo to delo in zaslužek boren. Malenkosten zaslužek je prinašala domača obrt, predvsem izdelki iz lesa — suha roba. Posamezniki so se tudi ukvarjali s klesanjem mlinskih kamnov, »žrmelj« imenovanih. Močno pa je bilo razvito izdelovanje brusnih kamnov. To delo je bilo težko in zdravju škodljivo (bolezen pljuč silikoza). Sedaj je to delo prepovedano. Celotno območje Maclja je bilo nerazvito, brez cestnega omrežja, brez tovarn. Ljudje so životarili. Iz navedenega je razumljivo, da se je prebivalstvo ukvarjalo, skoraj množično, tudi z divjim lovom. Za to ozemlje je z drugo svetovno

A. Koser, lovovodja in starešina LD Rogatec (pred več leti), daje navodila pred lovom na divje prašiče

vojno, že leta 1941, nastopila velika sprememba. Čezenj so potegnili mejo med Hitlerjevemu rajhu priključeno Štajersko in Neodvisno državo Hrvaško (NDH). Mejo so »utrdili« z bodečo žico in bunkerji, ob njej položili mine in izkopali strelske jarke. Čez maceljski masiv je potekala tako imenovana »druga obrambna linija« proti naši narodno-osvobodilni vojski z vzhodne strani.

Po osvoboditvi je skoraj dve tretjini tega velikega lovišča prešlo v upravljanje Gozdnega gospodarstva Zagreb, gozdne uprave v Krapini.* Tretjina je pripadla sprva gozdni upravi v Rog. Slatini in leta 1950 LD Rogatec ter nekoliko LD Žetale. Tromeja med temi tremi deli je sedaj kota Lakotnik nad izvirom Sotle.

V predaprilski Jugoslaviji je veleposestvo — nadgozdarstvo Windischgrätz, enota Rogatec, imela oskrbnika na Boču, v Trličnem, Rogatcu in Tisovcu pri Podlehniku. Vsakemu oskrbniku je bil dodeljen logar ali dva s pomožnim logarjem. V takšnem sestavu naj bi bila nadzorna služba popolna. A na žalost ni bila. Razen pogostih gozdnih tatvin je cvetel tudi divji lov, ki mu ni bilo primera daleč naokoli. Divjemu lovu so predvsem botrovale: nezaposlenost prebivalstva, ki je živelo v majhnih zaselkih na gozdnih enklavah, strast do lova in tudi velika priložnost.

Zanimivo je, da pri tolikšni zasedbi nadzornega osebja lovski čuvaji in logarji svoje službe niso opravljali oboroženi. Ne le med vojno, ampak tudi veliko let pred njo. Bilo je namreč veliko primerov, da so divji lovci odvzeli lovcem orožje, večkrat so se tudi streljali.

Zgodilo se je, da je gozdar Lužar opravljal svojo službo oborožen; s seboj je imel lovsko puško. Obstopili so ga divji lovci in zahtevali, da jim odda orožje. Ker jim puške

* 8200 ha lovne površine lovišča Macelj pa je bilo 19. 7. 1968 (zapisnik) izročeno v upravljanje Lovskemu društvu Vepar-Djurmanec oz. drugim hrvatskim lovskim društvom. — Avtor

ni izročil, ampak je hotel pobegniti, so padli strelili. Lužarja so našli mrtvega, brez puške. Nikoli se ni zvedelo, kdo ga je ubil in kdo mu je vzel orožje.

Tudi žandarmerija je bila proti divjim lovcom neuspešna. Divji lovci so bili dobro organizirani in prebivalstvo Maclja (naselje), Tisovca, Žetal, Zg. in Sp. Loga ter Donačke gore jih je ščitilo, povsod zagovarjalo, nikdar izdalo. Divji lovci so predstavljali junake, ki se postavljajo po robu fevdalno-kapitalističnim oblastem. Cenili so, da je bilo pred vojno na tem območju kakih 30 aktivnih divjih lovcev, takih, ki so se udeleževali lovskih pohodov. Z njihovimi pomočniki jih je bilo pa trikrat toliko. Pogosto so divji lovci prirejali tudi skupne love, s psi in gonjači, na divje prašiče in srnjad. Čeprav niso imeli strahu pred domačini, so bili na lovih maskirani.

Še živeči, upokojeni nadlogar Blaž Horvat iz Žetal je povedal, da je nekajkrat zašel v njihov obroč. Dva-krat so ga hudo premikastili in nagnali domov. Med divjimi lovci jih je nekaj prepoznal, vendar nikogar ni upal prijaviti, ker bi se maščevali. Naj nikjer ne zine besede o divjih lovcih, so mu seveda tudi zabičali.

Nekoč — bilo je že med okupacijo — je Blaž Horvat zašel v njihovo bližino prav ob zaključku uspešnega pogona. Dim in sledovi v snegu so ga privedli v neposredno bližino »tabornega ognja« divjih lovcev, ko so bili ravno pri malici. Družba je bila zelo dobre volje, glasna, kakor da bi bili zakoniti lovci. Jedli so in pili žganje ter vino.

Po okrepcilu stopita dva, prvi z lovskim nožem, drugi pa z nožem in majhno sekuro, k uplenjenemu merjascu, ki je ležal tam zraven v snegu. Žival je bilo treba odreti in meso nepristransko razdeliti. K merjascu je stopil še vodja divjih lovcev — Matek so mu pravili. Divja lovca sta merjasca hitro odrla in Matek je začel udeležencem deliti meso. Kos za kosom je romal v nahrbtnike div-

Kaj pomeni zanimiva drža A (II a) lanščaka vilarja?

Foto B. Orešnik

jih lovcev. Toda pri delitvi plena se je zataknilo. Začeli so se prerekati in prišlo je celo do streljanja. Do smrti je bil zadet Rižnar, Mateku je pa strel dobesedno odtrgal levo roko v zapestju. Nekaj pa je bilo tudi lažje obstreljenih. Sloga divjih lovcev je popustila, verjetno zaradi alkohola. Kljub krvavemu sporu pa

so divjačino v celoti odnesli. Na prizorišču sta ostali le merjaščeva koža in glava. Ko so se divji lovci razbežali in s seboj odvedli tudi ustreljenega Rižnarja, je Blaž Horvat pri »tabornem ognju« pobral trofejo. Glava z močnimi čekani, ki jo je dal nagačiti, še sedaj krasi gostilniški prostor v Žetalah.

Še mladiču mu je kosilnica odrezala sprednjo in zadnjo nogo

Foto B. Galjot

Lovci in gozdarji po skupni akciji, 8. 7. 1967, v lovišču LD Rogatec: čiščenje lovskih stez in popravilo lovskih naprav
Foto A. Koser

Divji lovci pa so mrtvega Rižnarja odnesli blizu žičnih ovir na »obrambno črto« in sprožili mino, češ da ga je tam ugonobila smrt. Kamuflača jim je v celoti uspela, saj Nemci niso pripisovali posebne pozornosti smrti našega človeka. Razširila se je govorica, da je bil tedaj z Rižnarjem tudi Matek, ki pa da mu je mina odtrgala le roko. Mateka so Nemci zaprli, a so ga kmalu izpustili, ker se je spretno zagovarjal. Po tem dogodku se je organizacija divjih lovcev razbila v manjše skupine, ki so preživele okupacijo in bile aktivne še nekaj časa po vojni, vendar skupnih lovov niso prirejale več. Toda še večkrat je bilo vroče. V jeseni leta 1948 sem bil z logarjem Francem Peerom in Blažem Horvatom na službenem obhodu po revirju Log—Sotla, v neposredni bližini izvira Sotle. Na gozdni poti »Kozji hrbet« je pritegnilo našo pozornost bukovo deblo, zasekano v prsni višini. Na obeljenem delu pa je bilo napisano s težko roko dobesedno tole: »Koser upravitelj! Pusti nas raubšice v miru. Če ne, te bomo obesili ali ustrelili, kar smo že naredili, ko tebe še ni bilo tukaj. Pozdrav brez podpisa.«

Na isto bukev sem tudi jaz napisal, kar mi je pač tedaj prišlo na misel: »Državljan! Svoboda je nam vsem skupaj prinesla tudi dobroto — lov. Vabim vas, da se vključite v našo lovsko organizacijo in nič več se vam ne bo treba skrivati. Groženj se pa ne bojim!« Seveda sem se

podpisal, zraven sta se podpisala še oba logarja.

Čez kak teden na bukvi ni bilo več napisa divjega lovca, ne mojega. Najbrž ju je odstranila sekira, ki je tudi prvič zasekala bukev.

Bilo je točno 20. julija 1949, ko sva moj prijatelj Štefan Avguštin in jaz šla na srnjaka v revir Log ob Sotli. On je bil takrat starešina LD Rogatec, jaz pa upravitelj gozdne uprave Rogatec. Revir Log je bil tedaj še v upravljanju naše gozdne uprave, kot državno lovišče.

Sredi noči je bila huda nevihta. Na srečo se je kmalu razdivjala in nekaj čez tretjo uro sva se že odpeljala z vlakom. Na drugi postaji iz Rogatca, v Lupinjaku, sva izstopila in se s kolesoma odpeljala v lovišče.

Zjutraj in dopoldne sva zalezovala in klicala, vendar brez uspeha. Po opoldanskem počitku, kar v gozdu seveda, sva z lovom nadaljevala. Končno se nama je Diana nasmehnila. Na kakih 70 m sem streljal starega srnjaka. Strel je sicer nakazal, vendar nisva točno videla, kako, ker je stal v podrasti. Pokadiva obvezno cigareto, nakar začnava z iskanjem. Prvi je šel na nastrel Avguštin, jaz sem ga usmerjal skozi vejevje. Iskal je in iskal, vendar na nastrelu ni našel ničesar. Zamenjava vlogi. Na nastrel grem jaz. Delam vedno večje kroge in kmalu zagledam na kakih 20 korakov ležečega srnjaka, z glavo pokonci, še živega.

Poklical sem Avguština, da bi mu dal usmrtilni strel, ker se je meni na mavzerici pri šarjenju po gošči »odlomila« muha. V tistem času smo se lovci morali zadovoljiti še z zelo slabim orožjem. Mavzerico sem si namreč izposodil pri industrijskih miličnikih. Takrat to ni bilo v nasprotju s predpisom, kakor bi bilo sedaj! Bil sem namreč brez svoje bokarice. Prejšnje leto sem jo posodil Avguštinu za lov na srnjaka. Imel jo je doma pri sebi v kuhinji. Toda 18. septembra 1948 so neznanci, najbrž divji lovci, vlomili v njegovo stanovanje in odnesli poleg drugega tudi mojo puško.

Avguštin je torej streljal na ranjenega srnjaka, ki pa je odskočil. Zasledujeva naprej, nakar streljam na srnjaka jaz. Toda srnjak spet pobegne. Po krvnem sledu hitiva za njim in izmenično v kratkih presledkih streljava še nekajkrat.

Ko sva bila končno pri mrtvem srnjaku, reče Avguštin: »Pokalo je kakor za stavo. Sedaj boš videl, sklicala sva divje lovce. Srečna bova lahko, če nama bodo vzeli samo srnjaka in orožje!«

Toda nič takega se ni zgodilo, Diana je bila na najini strani. Srnjaka sva srečno odnesla. Mesec dni kasneje sem pa zvedel, da so se samo nekaj minut po najinem odhodu znašli ob srnjakovi drobovini trije možakarji z maskiranimi obrazi. Trije proti dvema torej!

Po osvoboditvi so se socialne razmere začele spreminjati tudi v tem obrobicnem delu naše ožje domovine. Pravico do lova je dobil delovni človek in divjad je postala splošno ljudsko premoženje. Tisti, ki niso bili divji lovci iz golega koristoljublja, so začeli vstopati v našo lovsko organizacijo in mnogi izmed njih so postali najboljši lovci, varuhi divjadi. Toda nekateri so na krivih potih še vztrajali, vse tja do leta 1955. Z njimi sta imeli opravka zlasti LD Rogatec in LD Podlehnik-Zetale, ki sta z nenehnim nadzorom lovišč uspešno stopili na prste še zadnjim ostankom divjega lova.

Komisija za veliko divjad CIC o kozorogih

Veljko Varićak

Komisija za veliko divjad Evrope in Azije Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi (CIC) je imela na povabilo švicarske nacionalne delegacije CIC dvodnevni sestanek, 9. in 10. februarja 1978, v Pontresini v Švici, ki je bil namenjen kozorogom. Navzoči so bili predstavniki Avstrije, Francije, Italije, Jugoslavije, Španije, Švice, Velike Britanije in ZR Nemčije.

Namen tega sestanka je bil: ugotoviti stalež in stanje kozorogov v Evropi ter pripraviti osnovne smernice za naseljevanje in gospodarjenje s to divjadjo.

Uvodoma je Carl Desax, zvezni lovski inšpektor Švice, govoril o zgodovini alpskih kozorogov v Švici. Ti so bili v tej deželi številni vse do začetka 16. stoletja, ko prične stalež zaradi pospešenega lova naglo upadati. Zadnjega kozoroga so ustrelili v kantonu Wallis, na meji z italijanskim Piemontom, leta 1809. Leta 1875 se je švicarska konfederacija odločila kozoroge ponovno naseliti. Leta 1879 so v kantonu Graubünden izpustili v naravo 13 križancev med kozorogom in domačo kozo, vendar je ta poizkus naselitve — na srečo — v celoti

propadel. Nato so se odločili naseliti čistokrvne kozoroge iz Italije. Ker po redni poti niso mogli priti do italijanskih kozorogov, so jih nabavili s pomočjo italijanskih divjih lovcev. Od njih so kupili nekaj mladičev po 1000 švicarskih frankov. Ko so se ti v živalskem vrtu v Sankt Gallenu razmnožili, so jih leta 1911 izpustili v prosto naravo v kantonu Graubünden. To je bil začetek ponovnega naseljevanja čistokrvnih alpskih kozorogov v Švici.

Iz Graubündena so to mogočno divjad razseljevali po vsej Švici in konec leta 1977 je bilo v Švici

Kozorožja samica, ena izmed 3 000 kozorogov v znamenitem parku oziroma lovišču Gran Paradiso

Foto V. Peracino

že prek 9000 alpskih kozorogov. Kljub veliki številčnosti in razmeroma veliki gostoti populacij so kozorogi v Švici zdravi oz. pri njih ni bolezni, ki bi povzročale večje izgube. Najnevarnejšega sovražnika — gamsjih garij, ki povzročajo tudi pri kozorogih občutne izgube, v Švici ni. Od leta 1936 dalje se je pa sem in tja tudi pri kozorogih pojavljala kužna gamsja slepota, vendar v milejši obliki. Zbolele so le posamezne živali in redkokateri kozorog je popolnoma oslepel. V zadnjih dvajsetih letih pa tudi te bolezni več ne ugotavljajo. Občasno se pri kozorogih pojavlja v posameznih primerih tudi papilomatoza ali kužna bradavičavost.

Dr. Piedro Ratti, kantonalni lovski inšpektor v Graubündenu, pa je poročal o kozorogih v svojem kantonu ter o gospodarjenju z njimi. Po njegovih izkušnjah je letni prirastek pri alpskem kozorogu 18 %, vendar so izgube 7—8 %, predvsem pri mladičih. Tako je dejanski prirastek le 10—11 % glede na pomladanski stalež. Koze imajo mladiče vsako drugo leto. Z odstrelom posegajo v oba spola in v vse starostne razrede. Težišče odstrela je na mlajših živalih in nevodečih kozah. Odlove pa tudi precej živih kozorogov za naseljevanje v razne predele Švice kakor tudi v druge evropske države.

Mario Piodi je poročal o kozorogih v Italiji. Kakor povsod v Evropi je bil tudi v Italiji alpski kozorog tik pred popolno iztrebitvijo. Leta 1821 je bilo v italijanskih Alpah manj kakor sto kozorogov. S posebnim zakonom je bilo leta 1836 pretežno področje Gran Paradisa, okoli 60 000 ha, proglašeno za kraljevsko lovišče s popolno prepovedjo lova na kozoroge. Tako se je število kozorogov že do leta 1850 povečalo na 300 živali, do leta 1878 pa že na 2000 kozorogov. V tem lovišču so pričeli loviti kozoroge leta 1856. Leta 1913 je bilo v Gran Paradisu že okoli 4000 kozorogov. Med prvo svetovno vojno je številčnost kozorogov močno upadla in leta 1922,

ko je bilo to kraljevsko lovišče proglašeno za nacionalni park, so našli 2370 kozorogov, leta 1934 pa že 3865.

Vendar je nacionalni park Gran Paradiso kmalu prišel pod upravo fašistične gozdne milice. Stare lovske čuvaje so odpustili, zamenjali so jih pripadniki fašistične milice, kar je omogočilo povečanje divjega lova in pripomoglo k naglemu upadanju števila kozorogov. Poleti 1945, ko so ponovno ustanovili Nacionalni park Gran Paradiso, so v njem našli le še 419 kozorogov. Pod vodstvom znanega strokovnjaka Renza Videsotta se je število kozorogov kljub normalnemu lovu pričelo spet večati; leta 1968 so našli že okoli 3750 kozorogov. Hude zimske izgube in povečan divji lov med stavko lovskih čuvajev leta 1971 so prispevali k zmanjšanju staleža kozorogov, kljub temu da je že od leta 1970 tu uradno vsak lov prepovedan. Leta 1977 so našli okoli 2900 kozorogov.

Stefano Cavalcabó Misuracchi Fratta je poročal o novih štirih manjših kolonijah na Južnem Tirolskem in v provinci Belluno, ki štejejo skupno okoli 80 živali. Te kozoroge so nabavili oz. so sami prišli iz Švice. V načrtu imajo nastajanje nadaljnjih kolonij.

Med kozorogi v Italiji, kljub veliki gostoti populacij, zlasti v Gran Paradisu, doslej niso opazili nikakršnih bolezni.

Maurice Reydellet je poročal o kozorogih v Franciji, kjer živi v sedmih kolonijah skupno okoli 800 kozorogov, predvsem v obmejnih področjih z Italijo in Švico.

Karl Anton Goëss-Sauran je poročal, da je v Avstriji konec leta 1977 v 38 kolonijah živelo 1630 kozorogov. Delno so jih naselili pred drugo svetovno vojno, delno pa po njej. Nabavili so jih iz Švice in Italije. Kozorogi v štirih kolonijah so dobili od gamsov gamsje garje. Tako se gamsja garjavost stalno pojavlja v kolonijah kozorogov v Blühen-

bachu, Mitleidschaftu in na Grossglocknerju. Njihove izkušnje govore, da je pri pojavu gamsjih garij pri kozorogih treba računati na močne izgube. S stalnim opazovanjem so ugotovili, da se je zaradi garij kolonija v Mitleidschaftu (70—80 kozorogov) zmanjšala na polovico. Še močnejše so gamsje garje zmanjšale številčnost kozorogov na Grossglocknerju. Tam se je kozorogov lotila gamsja garjavost poleti 1975; kolonija je takrat štela 96 kozorogov, do konca leta 1977 pa jih je ostalo le še 25. V koloniji kozorogov, ki je nastala že leta 1936 v Wildalpah in je leta 1957 štela 40 kozorogov, se je leta 1960 pojavila gamsja garjavost. Začeli so takoj z gojitvenim in sanitarnim odstrelom. Kozoroge so pričeli tudi intenzivno krmiti. Z injekcijsko puško so zaradi zdravljenja v obori odločili vse bolne in garjavosti sumljive kozoroge. Zdravljenje je bilo uspešno. Kolonija je štela v letu 1977 60—70 kozorogov in se dobro razvija, o čemer pričajo tudi rogovi tamkaj uplenjenih kozlov.

Götz v. Bülow je poročal o kozorogih v ZR Nemčiji. Imajo 3 kolonije kozorogov: prvo so osnovali že leta 1936, drugi dve pa v letih 1963 in 1967. Kozorogi izvirajo iz Švice in Italije. Sedaj jih je skupno 130. V ZR Nemčiji so se odločili, da novih kolonij ne bodo več formirali, saj so jim kozoroge zdesetkale gamsje garje.

Avtor tega sestavka sem poročal o alpskih kozorogih v Sloveniji, kjer so štiri kolonije. Najstarejša je na Begunjsčici.* Osnovana je bila v letih od 1890 do 1896. Spomladi 1977 je ta kolonija štela 70 kozoro-

* Kasneje, po tem sestanku v Švici, je tudi kozoroge v Begunjsčici napadla gamsja garjavost. Tudi pri nas smo se odločili za zdravljenje kozorogov. Z injekcijsko puško so odločili 36 kozorogov (do 10. junija 1979), ki jih sedaj zdravijo v obori pri lovski koči na Ljubelju. ZGD Kozorog namerava graditi še večjo oboro in nadaljevati z odlovom ter zdravljenjem obolelih kozorogov.

Avtor

Kozorogi v slikovitem okrilju mogočnega gorovja Cogne v italijanskem Gran Paradisu — Velikem paradižu Foto V. Peracino

gov. Druga kolonija je v Kamniških planinah, osnovana je bila leta 1953. Spomladi 1977 je štela 45 kozorogov. Obe koloniji upravlja Zavod za gojitev divjadi Kozorog, s sedežem v Kamniku.

Tretja populacija kozorogov je v triglavskem pogorju. Ta je najštevilnejša in najpomembnejša. Osnovana je bila leta 1963 in je spomladi 1977 štela že 170 kozorogov. Upravlja jo Zavod za gojitev divjadi Triglav, s sedežem na Bledu.

Četrta kolonija je v lovišču LD Bovec. Je v tesni zvezi s populacijo kozorogov v triglavskem lovišču in je šele v fazi nastajanja. V dolini Bavšice so bili v letu 1977 trije kozorogi, ki so jih v letu 1978 pomnožili s šestimi kozorogi iz Švice. (Podrobnosti o teh kozorogih glej v članku »LD Bovec naselila kozoroge«, LOVEC, št. 5 — avgust 1978.) Kozorogi, naseljeni v Sloveniji, izvirajo iz Italije in Švice.

Jorge de la Pena Payá je poročal o španskih kozorogih. Ta podvrsta živi samo onkraj Pirinejev, v Španiji. Oblast, lovska organizacija in inštitut za varstvo narave skrbijo za strokovne posege v populacije španskih kozorogov ter za njihovo naseljevanje na nova ustrezna področja. Leta 1977 je bilo v Španiji 9 populacij španskega kozoroga s skupnim številom 28 190. Istega leta so izdali dovoljenja za odstrel 524 trofejnih kozorogov in 500 dovoljenj za gojitveni odstrel. Predvidevajo, da bo

tudi v naslednjih letih odstrel v enaki višini, kajti biotopi, ki jih kozorogi sedaj naseljujejo in kjer jih mislijo v bodoče še naseljevati, prenesejo tudi večjo številčnost. Ker kozorogi v Španiji naseljujejo v glavnem le področja, ki niso zanimiva niti za gozdarstvo niti za kmetijstvo, doslej niso opazili omembe vrednih škod niti na gozdnih sestojih niti na kmetijskih površinah. Vendar menijo, da število kozorogov ne bi smelo preseči večje gostote kakor 10—12 živali na 100 ha, kajti prenaseljenost povečuje nevarnost izbruha epidemije, čeprav doslej pri španskih kozorogih niso opazili nikakih bolezni. Povečana gostota populacij pa bi verjetno predstavljala tudi nevarnost za škode tako na gozdnih kakor kmetijskih kulturah, posredno pa tudi za nazadovanje kakovosti trofeja.

Nato je Werner Trense, generalni sekretar CIC in znani živaloslovec, obširneje poročal o razširjenosti in številčnosti kavkaškega, sibirskega, nubijskega in abesinskega kozoroga ter o evropskih in azijskih bezoarskih kozah.

Na osnovi vseh teh poročil je komisija CIC za veliko divjad Evrope in Azije ugotovila, da je bilo konec leta 1977 v Evropi 14 827 alpskih kozorogov. Izrekla je zahvalo in priznanje Italiji, ki je z uspešnimi zaščitnimi ukrepi v prejšnjem stoletju rešila alpskega kozoroga popolnega iztrebljenja ter ga v nacionalnem parku Gran Paradiso ohranila v za-

dostnem številu za njegov obstoj. Enako priznanje gre tudi Švici, ki je uspela ponovno naseliti iztrebljenega kozoroga ter z uspešnimi gojitvenimi ukrepi dosegla, da se je ta divjad v deželi tako razširila in razmnožila. Za nadaljnje uspešne naselitve kozorogov gre zahvala tudi lovskim organizacijam Avstrije, Francije, Jugoslavije in ZR Nemčije.

Komisija je izrekla priznanje tudi španski vladi, inštitutu za varstvo narave in lovski organizaciji Španije za odlične ukrepe pri varstvu in gojitvi španskih kozorogov, ki jih je bilo ob koncu leta 1977 že 28 190.

Na osnovi dolgoletnih izkušenj pri gojitvi in naseljevanju kozorogov komisija priporoča:

— Pred vsako novo naselitvijo je potrebno ob sodelovanju izkušenih poznavalcev kozorogov preučiti in oceniti biotop.

— Za ustanovitev nove kolonije je potrebno najmanj 6—10 kozorogov, starih od 2—6 let. Čistokrvnost kozorogov je osnovni pogoj! Križance med kozorogi in domačimi kozami je treba odstreliti!

— Prirastek v zdravi populaciji kozorogov je v poprečju 10 % glede na spomladanski stalež. Zato naj bo uravnavanje populacijske gostote z odstrelom v skladu z letnim prirastkom!

— Gostota populacije kozorogov doseže svoj vrh, ko prične upadati njihova poprečna teža in ko se opazijo škode na gozdnih kulturah.

Lovska organizacija

Ohranimo kozoroge na Begunjščici!

Vsem zvezam lovskih družin, lovskim družinam, organizacijam združenega dela s področja lovstva, vsem slovenskim lovcem in drugim ljubiteljem narave!

Najstarejša in najbolj znana kolonija kozorogov na Begunjščici in Ljubelju je življenjsko ogrožena zaradi okužbe z gamsjimi garjami.

Lovci Zavoda za gojitev divjadi Kozorog in veterinarji so v skupni naporni akciji, v kateri so sodelovali tudi graničarji, zaustavili okužbo. S puško na narkotične izstrelke so odlovili 36 kozorogov in jih prenesli v sorazmerno majhen ograjen prostor, ki zadostja le za čas zdravljenja v razkužilnih kopelih. Okuževanje je zaustavljeno in zdravstveno stanje kozorogov se izboljšuje.

Zaradi utesenjenosti v sedanjem prostoru je nevarnost sekundarnih okužb in bolezni, zato je nujno, vsaj do srede poletja zgraditi oboro, veliko približno 4—6 ha. Taka obora bo omogočila, da bodo kozorogi pod kontrolo tako dolgo, dokler na Begunjščici in Ljubelju ne bo minila nevarnost okužbe, kar pa lahko traja dlje časa. Če tega ne storimo, je bilo vse dosedanje delo oz. odlov, pri katerem je veterinar Tone Prestor izgubil življenje, zaman.

Nadaljnja akcija bo zahtevala še veliko naporov in finančnih sredstev, saj bo samo material za oboro stal najmanj 500 000 din.

Sodelovanje in pomoč so že obljubili gozdarji, JLA, nekatere občinske skupščine in organizacije združenega dela. Gotovo pa moramo biti pri tem lovci prvi, ki bomo prispevali k ohranitvi kolonije ljubeljskih kozorogov.

Zato dajemo pobudo za soli-

Kozorog z Begunjščice

Foto J. Černač, Diana

darnostno akcijo vseh slovenskih lovskih organizacij, lovcev in drugih ljubiteljev narave: ustanovljamo SKLAD TONETA PRESTORJA, ki je namenjen za ohranitev te naše avtohtone divjadi in znamenitosti v tem predelu Karavank. Sklad je namenski, upravljal pa ga bo poseben odbor predstavnikov Lovske zveze Slovenije, Skupnosti OZD za varstvo in gojitev divjadi ter Zavoda za gojitev divjadi Kozorog. O poteku akcije bodo poročala: glasilo LOvec in druga sredstva javnega obveščanja.

Sredstva nakazujte na žiro račun št.: 501440-601-32-543; Zavod Kozorog — Kamnik. Sklad Toneta Prestorja — za kozoroge.

V Ljubljani, 7. 6. 1979

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE
SKUPNOST OZD
ZA VARSTVO, GOJITEV
DIVJADI. LOV IN RIBOLOV

Spomenika NOB v varstvu LD Ivančna gorica

Lovci LD Ivančna gorica smo se 18. aprila 1979 udeležili 17. proslave »Kurirčkove pošte« na Pristavi nad Stično. Slavnostni govornik je bil tovariš Lapajne, ki je orisal naloge kurirjev v NOB, predvsem na relaciji Bela krajina—Stična—Debeče—Litija in dalje Zasavje do Štajerske in Koroške. Že leta 1942 so na tem področju delovale kurirske postaje, ki so skrbale za povezavo med partizanskimi odredi in glavnim štabom POS. Da je kurirska služba brezhibno delovala, se je zahvaliti domačinom Pristave, Debeč, Stične in Felič vrha, ki so skrbeli za kurirje, jih vodili po skrivnih poteh prek tedanje nemško-italijanske meje, ki je potekala po grebenih Debeč in Felič vrha, prek Osredka na Janče. Te meje partizani in tamkajšnje

prebivalstvo nikoli niso priznali. Na Debečah stoji lep spomenik, delo znanega umetnika in pisatelja Toneta Svetine. Na vrhu Pristave pa stoji kamnit spomenik petim tečajnikom partijske šole, ki so se tod vračali na teren ter tukaj počivali. Izdajalci so hitro obvestili vod bele garde, ki jih je nato napadel; pet mladih življenj — tečajniki so bili brez orožja — je ugasnilo na planoti Pristave. Nosilce »Kurirčkove pošte« je pozdravil tudi predsednik občinske ZB NOV Slave Medved, ki je prevzel torbico pionirjev osnovne šole Šentvid pri Stični, podpisal dnevnik in jo izročil pionirjem osnovne šole Stična, ki so jo po skrivnih poteh ponesli dalje proti Višnji gori.

Med proslavo je občinska ZB NOV Grosuplje izročila v varstvo lovcem LD Ivančna gorica: spomenik na Debečah, tik ob bivši meji med Nemčijo in Italijo, kjer je bil glavni kurirski prehod, in spomenik na livadi Pristave. Ciril Jurčič je v svojem govoru navedel, da so lovci najbolj poklicani, ker poznajo teren in so veliko na obhodih po lovišču, čuvati spominski obeležji NOB. Zastopnik lovcev se je v svojem govoru zahvalil ZB NOV za zaupanje in obljubil, da bo LD Ivančna gorica s svojimi 47 člani skrbela za oba spomenika, jih krasila in vzdrževala. Vsak lovec, ki bo na obhodu v predelu lovišča, kjer stojita obeležji, bo poskrbel tudi za okrasitev in ostalo. Tako bosta oba spomenika vedno ustrezno urejena.

To je lep primer zaupanja zveze borcev do lov. organizacije in lovcev, ki z odgovornostjo prevzemajo v varstvo zgodovinske spomenike in obeležja NOB.

Franjo Kozelj-Marin

Dodatek uredništva:

Na podlagi ustavnih določil in predpisov o spomeniškem varstvu SR Slovenije, z namenom podružbljanja revolucionarnih tradicij in uresničevanja družbenopolitične ter moralno etične obveznosti družbe do spomenikov NOB in socialistične revolucije narodov in narodnosti Jugoslavije, je skupščina Lovske

zveze Slovenije na svoji 6. seji, 8. 7. 1978, sprejela priporočilo, naj lovske družine in lovske OZD, ob sodelovanju ZLD in organov krajevnih skupnosti, sklepajo sporazume s skupščinami občin o varstvu, urejanju in vzdrževanju spomenikov, spominskih plošč, grobov in drugih obeležij NOB in socialistične revolucije, ki so v težko dostopnih in odročnih krajih. Skupščina LZS je pripravila tudi predlog takega sporazuma. Navedimo 7 njegovih členov:

1. Skupščina občine izroča, lovska družina pa sprejema dolžnost oskrbnika imenovanega spomenika...

2. Z dolžnostjo oskrbnika LD sprejema obveznost, da bodo njeni člani občasno obiskovali spomenik in pri tem z rednim vzdrževanjem skrbeli, da bosta spomenik in njegova neposredna okolica vedno dostojna spominu in namenu, zaradi katerega je bil spomenik postavljen.

3. Varstvo obsega obiskovanje kraja, kjer stoji spomenik, zaradi ugotavljanja, če na njem in v njegovi okolici ni prišlo do sprememb ali poškodb, ki jih je treba odstraniti. Varstvo tudi obsega prijavljanje sprememb in poškodb najbližji postaji milice, če se sumi, da so storjene namerno.

4. Urejanje obsega obiskovanje kraja, kjer stoji spomenik, z namenom, da se odstranijo od njega in iz njegove neposredne okolice vsi nepotrebni predmeti in opravijo tudi enostavna vrtnarska dela.

5. Redno vzdrževanje obsega čiščenje, urejanje, barvanje, impregniranje, popraviljanje oz. odstranjevanje majhnih sprememb in poškodb na spomeniku in v njegovi neposredni okolici.

6. Sredstva za redno vzdrževanje spomenika se namenijo v okviru letnega finančnega načrta LD.

7. Vsa dela v zvezi z morebitnim investicijskim vzdrževanjem spomenika ureja poseben sporazum.

Po sklepu skupščine LZS so lov. družine dolžne o uresničevanju tega priporočila poročati svojim področnim ZLD, te pa Lovski zvezi Slovenije. Iz poročil, ki jih je doslej dobila LZS, je razvidno, da številne lovske družine skrbijo

za številne spomenike NOB. Toda redke LD in lovske OZD so sklenile predlagani sporazum s pristojno občinsko skupščino. Bi bilo mar težko storiti še ta korak?

LD Trebelno bo gradila novo strelišče

Člani LD Trebelno so se odločili za izreden prispevek: vsak je plačal 1000 din. V bližini Trebelna so kupili ca. 1 ha veliko zemljišče, da na njem zgradijo drugo, boljše strelišče, kasneje pa tudi lovsko kočjo.

Zemljišče je bilo opuščena njiva z gozdom. Gozd so v glavnem posekali in v mesecu maju začeli s pravilom hlodovine in drv. Ves posek in spravilo bodo člani opravili brezplačno. Delovna akcija je vsako nedeljo. Člani delajo v dveh skupinah, ki na stopata izmenično vsako drugo nedeljo.

LD Trebelno šteje 37 članov, od teh 5 upokojencev nad 65 let starih, vsi drugi so mladi, v glavnem delavci.

Člani so se zelo zavzeli, poseben mlajši, a tudi več starejših, da bi čimprej začeli z gradnjo.

L. P.

LD Grmada-Celje in LD Graničar-Ridjica iz SAP Vojskovine

V nedeljo, 28. januarja 1979, sta Lovsko društvo Graničar-Ridjica in Lovska družina Grmada-Celje podpisali listino o pobratenju. Namen pobratenja je povezanost in sodelovanje obeh LD, izmenjava lovskih izkušenj ter krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti.

Sestali smo se v soboto, 27. 1. 1979, v Somboru. Pričakali so nas predstavniki LD in skupšč. občine Sombor. Najprej smo obiskali galerijo priznanega in mednarodno znane slikarja Konjevića, ki jo je v celoti poklonil mestu Somboru. Galerijo nam je osebno razkazal slikar sam. Potem smo obiskali občinsko skupščino in si v njeni stavbi ogledali razne znamenitosti. Naše posebno zanimanje je zbužala tridimenzionalna slika izredne velikosti, ki prikazuje bitko na Senti leta 1696. Slika je neprecenljive vrednosti.

Po ogledu Sombora smo se odpeljali v Ridjico. Lovci domačini so nas seznanili s svojim krajem in loviščem. Lovišče meri 6500 ha. Njegov večji del je v obmejnem pasu z Madžarsko. Lovišče je

tipično nižinsko, z ogromnimi njivami korenin in z nekaj jezerci ter rečico Kidjoš. So idealni pogoji za gojitev male divjadi. Dosegajo letni odstrel nekaj sto zajcev, 4000 fazanov, 30 srnjadi, 200 jerebic, nekaj sto divjih rac, več tisoč grlic itd. Grlic imajo pred pričetkom lovne sezone na milijone. Zato inozemskim gostom (Italijanom) nudijo prvenstveno odstrel teh ptic. Z denarjem, ki ga dobijo iz lovskega turizma (okoli 20 starih milijonov letno), nabavijo vsako leto nekaj tisoč fazančkov in jih spustijo v lovišče. Imajo tudi nekaj jelenjadi, največ prehodne iz Madžarske.

Na sobotnem popoldanskem lovu smo se prepričali o veliki številčnosti male divjadi, saj ni bilo lovca, ki ni prišel do strela. Zaradi svojevrstnosti lovišča pa se njihov način lova nekoliko razlikuje od našega. Pri lovskih psih prevladujejo nemški ptičarji in madžarske vižle.

Po uspešnem lovu v nedeljo dopoldan smo se sestali k podpisu listine o pobratenju. Navzoči so bili tudi predstavniki občine, medobčinski sekretar ZK, predstavniki lovske zveze ter člani LD Grmada in LD Graničar. Predstavnika obeh LD sta seznanila

Člani LD Trebelno pri spravilu drv s prostora, kjer bodo zgradili strelišče

Foto L. Pavlin

Člani Lovskega društva Graničar in Lovske družine Grmada po lovu v Ridjici, SAP Vojvodina

navzoče z značilnostmi obeh lovskih organizacij in lovišč. Po podpisu listine o pobratenju smo izmenjali knjižna darila in značke lov. društva in lov. družine. Za zaključek našega obiska je bilo sproščeno tovariško srečanje. Lovskim tovarišem pobratene LD Graničar-Ridjica smo se zahvalili za prisrčen, nepozaben sprejem ter se poslovili z željo, da se snidemo še večkrat in ustvarimo trajno sodelovanje ter medsebojno povezanost obeh LD.

Robert Mernik,
LD Grmada-Celje

Bratsko stlane vezi

V Lovcu, št. 8 — november 1978, na str. 245, smo že poročali o stikih med LD Vojnik in LD Fazan — Kutina ter o obojestranski želji, da se ti lov. organizaciji pobratita.

Sledila je izmenjava delegacij, ki sta se dogovorili o datumu podpisa listin o pobratenju. To se je uresničilo 30. novembra 1978 v Kutini, ob navzočnosti vseh članov obeh lovskih družin oz. društev.

Listini sta podpisala v imenu članstva: predsednik LD Fa-

zan Drago Brezinščak in predsednik LD Vojnik Franc Križnik.

Slovesnemu podpisu so prisostvovali tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij obeh občin. Celjsko je zastopal Veljko Repič, ki je kutinskemu lovskemu društvu tudi izročil darilo celjske občine. Sicer so pa ob tej priložnosti omenjeni predstavniki opredelili možnosti za tesnejše sodelovanje tudi obeh občin. Sprejem vojniških lovcev v Kutini je bil v pravem pomenu bratski. Pobratenje obeh LD predstavlja ne le čvrsto

osnovo tesnega sodelovanja med bratskima društvoma, ampak je tudi prispevek bratstvu in enotnosti jugoslovanskih narodov.

Milan Batistič

Ocenjevanje trofej, razstava dermoplastičnih preparatov in fotografij v Bohinju

Ocenjevanje trofej in kategorizacijo odstrela izvajamo na Gorenjskem že vrsto let tako, da v določenem kraju, vsakič drugod, zberemo in po možnosti razstavimo vse trofeje več lovišč istega območja, uplenjene v preteklem letu.

Ugodna stran takega ocenjevanja in kategorizacije je, da so trofeje širšega področja (celotne doline, pogorja) s približno enakim biotopom, razstavljene na enem mestu, kar nudi takojšnjo primerjavo o pravilnosti ali nepravilnosti odstrela, odpadejo pa tudi vsa sumničjenja in nejasnosti, češ kaj vse odstrelijo sosede...

Ko bo delo po lovskogojitvenih območjih v celoti zaživelo, bodo ocenjevanja verjetno še bolj zanimiva in poučna. Vendar že sedaj večdružinski oziroma »ožje-bazenski ocenjevalni dnevi« v veliki meri združujejo lovce sosednjih lov. organizacij, ki si ob taki priložnosti izmenjajo izkušnje. Ponekod so »ocenjevalni dnevi« prerasli v nekakšen praznik lovcev sosednjih lovskih družin. Ocenjevanju, kategorizaciji in razstavi sledi navadno še strokovno predavanje, razprava ipd.

Zelo skrbno in vzorno so pripravili ocenjevanje in kategorizacijo že nekaj let v bohinjskem kotu, kjer upravljajo lovišča LD Boh. Bistrica, LD Stara Fužina in LD Nomenj. Program ocenjevalnih dni v Bohinjski Bistrici, februarja letos, je bil bogat in pester. Poleg ocenjevanja, kategorizacije in običajne razstave trofej so prizadevni člani LD Boh. Bistrica pripravili tudi razstavo dermoplastičnih preparatov divjadi, ki naseljuje bohinjski predel. Fotokino klub Diana, sekcija Triglav, je pa hkrati pripravila razstavo fotografij divjadi in predvaja-

Vodstvi pobratenih LD Fazan-Kutina in LD Vojnik pri Celju

Foto M. B.

Skupina LD Senožeti nad Zagorjem je opravila nalogo: zgradila je visoko prežo
Foto M. Ocepek

nje dia posnetkov divjadi. Pri otvoritvi razstave je nastopil tudi moški oktet KUD iz Bohinjske Bistrice. Avtorji fotografij, člani sekcije Triglav, so razstavili prek 40 uspelih posnetkov gorenjske divjadi.

To je bila prva tovrstna razstava v bohinjskem kotu. O njej so se številni obiskovalci, med njimi je bilo največ šolske mladine in smučarjev, zelo pohvalno izrazili.

Ob otvoritvi razstave je vodstvo sekcije Triglav izročilo Oskarju Dolencu, predsedniku komisije za razstave pri Fotokinu klubu Diana, posebno plaketo v zahvalo za njegovo mentorsko delo pri ustanavljanju sekcije in za sodelovanje v njej. Priznanja so dobili tudi najuspešnejši avtorji razstavljenih fotografij in predvajanih diapozitivov.

B. Galjot

Vstop v lovske vrste

Ljubezen do narave, gora in divjadi me je že kot otroka navduševala za vstop v vrste »zelenih bratovščine«. Leta 1978 sem se odločil in vložil prošnjo za vstop v Lovsko družino Senožeti nad Zagorjem ob Savi. Mojo prošnjo so ugodno rešili in bil sem sprejet, za kar se članom lepo zahvaljujem. Na zadnjem zasedanju skupščine LD sem zvedel za naloge, dolžnosti in pravice lovcev ter pripravnikov.

Ni tako lahko, sem si mislil. Začel sem sodelovati pri gradnji lovskih naprav in se usposabljal v lovskih veščinah. Trije stari lovci in dva pripravnika smo bili določeni, da zgradimo visoko prežo. Naslednjo nedeljo je delo steklo. Zbrali smo se na določenem mestu in začeli z

delom. Že prvi dan so se pokazali obrisi naprave. Delo smo nadaljevali še dva dneva in preža je bila dograjena. Prišel je čas otvoritve. Lepo nedeljsko popoldne je zvalilo na skromno slovesnost mnoge lovce in lovske prijatelje. Prihajali so gostje od vsepovsod.

Uvodno je spregovoril starejši lovec iz naše delovne skupine. Opisal je potek dela. Govoril je tudi predsednik LD Senožeti in sicer o pomenu lovstva in lovskih naprav ter odprl prežo in jo izročil njenemu namenu.

Milan Ocepek

Mladi pišejo

Ne tako!

To svojo izpoved sem napisal z namenom, povedati ljudem, kako zelo razočaran sem nad surovim dejanjem brezsrčnega lovca Gustija, ki mi je brez pomišljanja in kančka srčne kulture ustrelil mojo lovsko psičko jazbečarko Dino, staro še ne dve leti, ki je bila ljubljenska mojega srca in vse naše družine.

Lepo smo skrbeli zanjo, jo imeli v ogradi in jo po objavi odloka nismo puščali same brez nadzorstva. Ob vsakem prostem času sem jo na vrvi popeljal, da se je sprehodila. Doma pri hiši, kjer imamo vrt, sem jo pa spustil, da se je »znorela«.

Nesreča je hotela, da se je samo par minut oddaljila od hiše in nikoli več je ni bilo nazaj. Vrniti se ni več mogla, ker jo je brezvestni mladenič ustrelil na robu gozdne jase, ki ni niti 200 m oddaljena od našega vrta. Ustrelil jo je in brezvestno vrgel nekaj metrov proč v notranjost gozda. Ni bil sam; bila sta dva, ki sta se nato smejala. Tako se je tragično končala pot mojega drugega psička.

Lansko jesen je skrivnostno

izginil tudi Simonin kuža, pred leti pa pes mojega prijatelja. Vsi iz naše soseseke. Otroci smo pse imeli radi. To so bili majhni psi, prijazni in vesele nas otrok in naših družin. Niso bili klateži in brez nadzorstva, toda kljub temu jih je pokosila lovška puška.

Gusti, če bi bil jaz velik fant in če bi bil lovec, bi zahteval, da ti odvzamejo puško, ker se tako surovo izživljaš nad ubogimi živalmi. S svojim dejanjem gotovo nisi v ponos lovski družini. Da, vzel bi ti puško, da bi nikoli več ne prizadejala nas otrok, ki imamo živali radi in lepo skrbimo zanje. Hudo mi je, ker si ustrelil prav lovsko psičko, za katero dobro veš, da je ne bi smel. Jaz sem pozimi skrbel za prezeble ptičke, ti pa streljaš brez vesti in usmiljenja. Vedel si, kako rad sem imel prvega psička Bobija in kako sem se navezal na drugo psičko Dino. Pa nisi pomišljal, sprožil si in nam prizadejal hudo rano. Vem, da te štiti odlok, toda verjetno z odlokom ni bilo mišljeno, da je treba pobiti vse živali, ki se mogoče samo za hip oddaljijo od človeka. Takrat, ko je izginil Bobi, pa odloka še ni bilo.

Pozimi v hudem mrazu je Dina spala na toplem v hiši. Imela je dovolj tople hrane

Pripomba uredništva:

Odredba za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje stekline nalaga lovcom ne samo pravico, temveč dolžnost pokončevati zveri, pižmovke ter pse in mačke, katerih posestniki se ne drže predpisanega kontumaca. Toda tudi v primerih, ko mora lovec s puško posegati po življenju najnevarnejših prenašalcev te nevarne, vselej smrtno bolezni, je odgovoren in mora biti skrajno obziren do ljudi ter lovsko pravičen do živali, ki jih je dolžan pokončevati. Nikomur odredba ne daje pravice obnašati se neetično, nelovsko! Z namenom, da lovce opozorimo na njihovo etično odgovornost, objavljamo nekoliko skrajšano Andrejevo pismo, ki mu je lovec na nepravilen način ustrelil velikega prijatelja — psa. Namenoma smo izpustili Andrejev priimek in ime kraja opisanega dogodka.

in čiste vode. Komaj sem čakal pomladi, da bi spet skupaj veselo tekala po zelenih livadah. Toda, to pomlad sem dočakal sam. Za to si že drugi poskrbel ti, brezvestni lovec!

Tudi ti, mladi lovec Gusti, imaš dva mlada psa in eden zelo rad pride k nam v vas, pa ga ne odganjamo surovo. Na misel nam ne pride, da bi ga pokončali, kakor si storil ti.

To nisem napisal zato, da bi Gustija koznovali zaradi mene. Napisal sem zato, da bi Gusti ne pobijal več psov, da mala Simona, ki je dobila novega psička, ne bi bila ponovno žalostna in da bi jaz in vsi moji prijatelji lahko imeli v svojih vrtovih kučke brez strahu, da bodo doživeli enak usodni konec kakor njihovi predhodniki.

Mamica mi je rekla: kdor ima živali rad, ima tudi ljudi rad. Ali Gusti res nima nikogar rad?

Andrej P.,
učencem 5. r. osnovne šole

Literatura

»Naši ptiči«,
priročnik, ki ga bo vesel
vsak lovec

Državna založba Slovenije je ob koncu maja letos izdala knjigo: Naši ptiči, delo avtorjev Janeza Gregorija in Ivana Krečiča. Prvi je napisal splošni del in zbral vsa slovenska imena ptičev, sistematski del pa je delo obeh avtorjev.

Kako obsežno delo sta opravila, si lahko predstavljamo šele, ko vidimo, da sta na 327 straneh razvrstila v rede, družine in poddružine ter opisala nič manj kakor 1352 vrst ptic, ki živijo ali se pogostejše pojavljajo (med selitvijo) oz. so se kdajkoli pojavljale v Sloveniji. Da bi čimbolj nazorno prikazala razširjenost

posameznih vrst, sta vsakemu opisu dodala barvni zemljevid (Evropa z bližnjim vzhodom), na katerem pomenijo: rdeča barva — razširjenost vrste v času gnezdenja; modra — razširjenost vrste v času prezimovanja in vijoličasta, kjer se vrsta zadržuje skozi vse leto.

Knjigo sta opremila tudi s 134 barvnimi fotografijami ptic. Avtorji fotografij, ki so bralcem Lovca večinoma že znani, so: I. Božič, J. Černač, J. Gelnčič, J. Gregori, F. Jensterle, J. Kurillo, V. Pfeifer, D. Šere in A. Šmuc.

Prav pri posnetkih pa sem si zastavil vprašanje, ali barvne fotografije, posnete ob različnih svetlobnih pogojih, z različnimi materiali, na različne daljave in pod različnimi koti, res prikazujejo realne barve in anatomske podobe ptice, da bi na tej osnovi lahko določili vrsto? Mar ne bi bilo bolje, če bi knjigo opremili z barvnimi risbami, kakor jih imajo nekatere tuje izdaje? Naposled sem le prišel do sklepa, da barvne fotografije nudijo veliko večji estetski užitek kakor anatomske in barvno natančne risbe. Navsezadnje pa si bo vsakdo, ki se želi bolj poglobljati v nadvse zanimivo in mikavno proučevanje tako zelo bogatega ptičjega sveta, bodisi znanstveno ali zgolj ljubiteljsko, lahko pomagal s tujimi priročniki.

Takemu svetujem, da si preiskrbi npr. knjigo H. Heinzela, R. Fitterja in J. Parslowa: Vogelbuch; ali knjigo B. Bruu-

na: The Hamlyn Guide to Birds of Britain and Europe; ali knjigo L. Jonssona: Birds of Wood, Park and Garden.

Lovci nismo le ljubitelji narave. Smo neposredno odgovorni za ohranjanje in gojitev divjadi, te neprecenljive naše dediščine. Poleg »divjadi«, ki so le umetno izbrane vrste iz živalskega sveta, pa smo soodgovorni za ohranitev tudi vseh vrst ptičev in sesalcev, ki niso uvrščeni med divjad, ter tudi drugih vrst, ki jih zavoljo redkosti ali ogroženosti ščiti poseben odlok. Zato moramo ptičji in živalski svet v širšem smislu — ne zgolj divjad — tudi poznati. Temu namenu služi knjiga »Naši ptiči«. Prav bi bilo, da bi si knjigo nabavile prav vse lovske družine in z njo obogatile svoje knjižnice. Po njej naj bi segli tudi vsi lovci, ki jih pester in sila zanimiv ptičji svet posebej zanima. Teh pa ni tako malo!

Knjiga oz. priročnik žepnega formata stane 550 din in se dobi v vsaki knjigarni, lahko pa jo tudi naročite neposredno pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani.

Janko Perat

Jubilanti

**Franc Pesjak —
šestdesetletnik**

Svoj življenjski jubilej je praznoval 19. dec. 1978. Lov je v njegovi rodbini tradicija. Že kot otrok je z očetom hodil na Jelovico poslušat velikega petelina.

Gimnazijo je dovršil v Kranju in se potem zaposlil v jese-niški železarni, kot kemični laborant. Že na začetku nemške okupacije se je vključil v NOB. Najprej je bil tere-nec, nato član VOS in končno v partizanih član VDV za Go-renjsko. Dosegel je čin ko-misarja bataljona. Član ZK je

od leta 1944. Po osvoboditvi je bil najprej komisar pri gra-ničarjih, nato inšpektor zvez-ne kontrolne komisije za barvno metalurgijo v Beo-gradu. Odlikovan je z redom zaslug za narod in z redom dela s srebrno zvezdo.

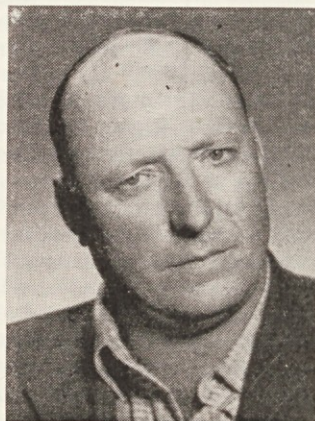
Na Jesenice se je vrnil leta 1948. Tajnik in nato blagajnik LD Jesenice je bil dve leti (1948—1950). Nato je bil sta-rešina 14 let. To je bil čas, ko je LD Jesenice gradila lovski koči in vlagala divjad v lovišče. Vse je tedaj držala pokonci Pesjakova močna osebnost. Kasneje je bil še predsednik disc. razsodišča, namestnik starešine, pomoč-nik gospodarja in član UO gorenjske lov. zveze.

Franc je delaven tudi na drugih področjih. Je predsed-nik zveze borcev, tajnik zve-ze rezervnih oficirjev, tajnik strelske družine, član obč. odbora strelskih družen in predsednik odbora za alpske discipline pri smučarskem klubu na Jesenicah. Od mla-dih let je namreč odličen smučar in planinec, zato pa tudi predvsem izvrsten gor-ski lovec. Gams in ruševac sta glavni objekt njegovega lovskega udejstvovanja.

Tovarišu Pesjaku iskrene če-stitke in še veliko let trdno zdravje ter lovski dober po-gled iskreno želijo —

— člani LD Jesenice

Ivan Novačan, član LD Perni-ca, je 6. 5. 1979 praznoval svoj 70. rojstni dan. Lovec je od leta 1934 in soustanovitelj naše LD, v kateri je oprav-

Ivan Novačan

ljaj odgovorne funkcije. Bil je namestnik prvega starešine, starešina od aprila 1961 do maja 1967, gospodar od maja 1967 do aprila 1969 in potem tajnik do aprila 1971. Sedaj je že nekaj let predsednik NO. LZS ga je odlikovala z znakom za zasluge.

Kljub prezaposlenosti, saj se intenzivno bavi z vinogradništvom in sadjarstvom, še vedno najde toliko časa, da se udeleži nekaj jesenskih skupnih lovov. In lovci smo vedno dobrodošli pri njegovi zidnici v Dragučovi. Posebej mu je pri srcu lepa, stara slovenska pesem, ki vse redkeje zadoni tudi iz lovskih grl. Dragi Ivan, še dolgo naj ti bo naklonjena boginja Diana!

Perniški lovci — P. J.

Lovski oprtnik

Lovec — preglednik uplenjene divjadi

Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SRS, št. 18, od 14. 10. 1977) v svojem 30. členu predpisuje, da mora uplenjeno divjad, namenjeno za javno potrošnjo, po uplenitvi oz. pred transportom pregledati pooblaščen lovec preglednik. Ta se mora za izvrševanje svojega posla usposobiti po programu, ki ga predpisuje poseben pravilnik (Ur. list SRS, št. 3/78).

Štirje člani naše LD smo se odločili, da se usposobimo za preglednike divjačine oz. uplenjene divjadi. Tečaj je organizirala Zveza lovskih družin Ljubljana. Imeli smo kvalitetne predavatelje, ki so nam tudi praktično na bolnih živalih pokazali bolezenske znake. Tečajniki smo nekaj pridobili v svojem znanju tudi z medsebojnimi razgovori o tej temi.

Ne bi našteval vseh nalog preglednika, vendar bi opozoril na nekatere ključne naloge, ki jih mora preglednik prej izvršiti, preden v imenu LD da svoj podpis, da »je divjad uplenjena v neokuženem lovišču in da ni ugotovil nobenega suma glede zdravstvene neoporečnosti mesa«. Preglednik mora čimprej po odstrelu temeljito pregledati uplenjeno divjad, še zlasti notranje organe (pljuča, jetra, srce, vranica, ledvice). Ker preglednik ni navzoč pri odstrelu in potem skoraj gotovo tudi ne pri iztrebljanju divjadi, naj uplenitelj navedene notranje organe dostavi pregledniku v ustrezni vrečki (če ni boljše, je dobra tudi polivinilasta) in v najkrajšem času, ker se sicer — zlasti v poletnem času — prično hitro razkrajati.

Posebno pozornost je treba nameniti pregledu, kako je žival iztrebljena. Še vedno se dogajajo primeri, da notra-

Franc Pelc, dolgoletni starešina LD Struge, s svojima prijateljskima, ki jima je pozimi 1972/73 rešil življenje

njost ni dobro izbrisana, da v vratu še vedno tiči sapnik ali požiralnik, da medenična kost ni presekana in da ni povsem odstranjeno debelo črevo. Posebno pozornost je treba nameniti pravilnemu ohlajevanju uplenjene divjadi. Preglednik kakor tudi celotno članstvo LD bi morala skrbeti, da shlajeno uplenjeno divjad uplenitelj ali drug pooblaščen čimprej odpošlje organizaciji, ki odkupuje divjad. Sicer naj pa vsak lovec ponovno prebere navodila TOZD Lovec o pripravi in transportu uplenjene divjadi v junjskem Lovcu 1979, na 195. strani!

Naloga preglednika je tudi, da s svojimi ugotovitvami seznanijo članke izvrš. odbora LD, zlasti v primeru, če ugotovi znake hujše bolezni. Na ta način lovska družina kot celota lahko tudi čimprej učinkovito ukrepa.

Lovska družina oziroma vsaka lov. organizacija, ki upravlja lovišče, naj bi odpremljala za javno potrošnjo le zanesljivo zdravo divjad oz. divjačino, ker je končni cilj teh pregledov: varstvo človeka in živali pred kužnimi boleznimi.

Za preglednike divjačine bi bilo treba usposobiti večje število članov, da vse delo v zvezi s pregledovanjem ne bi slonelo le na redkih po-

sameznikih. Zato bi bilo umestno za preglednike prirediti nove seminarje.

Rudolf Derenčin,
LD Šmartno pri Litiji

K članku »Odločbi o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev in teži krogel — na rob«

Avtor članka, objavljenega v Lovcu, št. 2 — februar 1979, zastavlja vprašanje, če je upravičeno uporabljati puške kalibra $6,5 \times 68$ za lov na jelenjad in prašiča, pri tem pa v svojem razmišljanju upoštevata kot kriterij le kaliber, delno kinetično energijo in težo krogel. Za odločujoče navaja izrek dr. K. Eilersa, da mora imeti krogla »maso«. Da temu ni tako, bom najprej navedel nekaj primerov iz prakse, iz katerih sledi, da je kriterij, ki obsega le kaliber in težo krogel za lov na jelena in prašiča, vprašljiv. Streljal sem jelena z nabojem 7×65 R, s kroglo RWS 11 g s H plaščem. Jelen je bil pravilno zadet v pleče, vendar sem moral strel po 2 km dolgem zasledovanju še popravljati. Drug primer: Sosed je streljal jelena na razdaljo

Franc Pelc — 70 let

Rojen je bil 24. 4. 1909. Mladost je preživel v hiši na robu gozda. Tam se je srečeval z gozdniimi prebivalci in naučil se je spoštovati nenapisane zakone preprostega, poštenega kmečkega rodu. Pred vojno ga je povabil k sebi za lovskega čuvaja dr. Janko Lavrič, ki je imel v zakupu del sedanjega lovišča naše LD. Leta 1940 je naredil lovskočuvajski izpit. Njegovo delo je pretrgala vojna. Ko je prišel iz nemškega taborišča, se je vrnil nazaj v gozd. Oktobra 1946 je med ustanovitlji LD Struge. Njen starešina je bil 9 let (1957 do 1967), gospodar 3 leta (1953, 1967 in 1970), kinolog prav tako 3 leta (1954—1956). Kroglja iz njegove puške je le redko posegla po parkljasti divjadi, pač pa je bil v zimskih dneh na pogostih pohodih za lisicami in kunami. Tudi zajčji lov mu je bil ljub. Pri srcu mu je bila in mu je še prav posebno srnjad. Po svojih močeh je še vedno delaven član LD; še pri njegovi visoki starosti ga srečaš v visokem snegu v gozdu, ko z dreves vleče in seka bršljan in omelo za hrano srnjadi. Tudi pri gradnji lovskega doma ni stal ob strani. Odlikovan je z znakom za lovske zasluge in LD mu je podelila častno članstvo.

Še na mnoga leta, dragi lovski tovariši!

LD Struge — L. P.

Ledavsko jezero

Foto E. Bransberger, Diana

ca. 70 m, prav tako v pleče, z nabojem 7×65 R z 11 gramsko kroglo z delnim plaščem. Jelena je bil zanesljivo zadel in ga po tridnevnem iskanju in zasledovanju ni dobil. Prav tako pa vem za lovce, ki so streljali jelena z risanico $6,5 \times 57$ s šilasto kroglo RWS, delni plašč — 6 g (Teilmantel — Spitz) in niso imeli nobenih težav. Vse so pobrali, kar so streljali. Lahko povem tudi, da sem streljal

gamse in srnjake s puško $6,5 \times 68$ in sem uporabljal naboje RWS s stožčasto kroglo 8,2 grama (Kegelspitz). Kljub temu, da ima ta naboj zadostno kinetično energijo, v več primerih nisem dosegel pri zadeti živali izstopne rane. Dvomim, da bi s tem nabojem, čeprav je nasproti nabojem $6,5 \times 57$ s 6 g kroglo in šilasto obliko znatno močnejši, lahko pri lovu na jelena računal na uspeh. Če pred-

postavimo, da so bili vsi omenjeni zadetki v redu, da so uporabljeni naboji dovolj močni (zadostna kinetična energija ob zadetku), potem je očitno, da je vsa zadeva v konstrukciji krogle. Iz tega sledi, da ne kaže ocenjevati učinkovitosti risanic zgolj po kalibru in teži krogle, temveč po kinetični energiji krogle ob zadetku in njeni konstrukciji.

Za odstrel velike divjadi ne zadoščata le kaliber in teža krogle. To so vedeli že zdavnaj tudi divji lovci, ki so uporabljali vojaške puške. Te po kalibru in teži krogle ustrezajo, vendar so krogle popravljali tako, da so jih spredaj opilili in zavrtali. Torej so jih rekonstruirali, ker so bile originalne za lov neuporabne. Tudi to je dokaz iz prakse, da samo kaliber in teža krogle ne zadoščata kot kriterij za opredelitev uporabnosti risanic za odstrel določene divjadi. O tem je bilo že veliko napisanega ter te trditve ne bi ponovno dokazoval, saj je to poglavje profesor Avčin pred leti v zadostni meri obdelal. Zato menim, da bi morali pri izbiri kriterijev za uporabo orožja za odstrel velike divjadi upoštevati edino učinkovitost krogle, ki je določena s kinetično energijo in njeno konstrukcijo. Tako je znano in

dokazano, da je manjši kaliber ob uporabi pravilne krogle boljši kakor velik kaliber z neustrezno kroglo, kar bi moral oblikovalec predloga odločbe upoštevati. Konkretno menim, da bi risanice kalibra $6,5 \times 68$ ob uporabi 9 gramске krogle, npr. konstrukcije ABC ali pa Nosler, upravičeno lahko uporabljali za lov na jelenjad in prašiče vsaj z enako pravico kakor npr. 11 gramsko kroglo s H plaščem, kalibra 7×64 .

Jože Hlebanja

Ledavsko jezero — raj za vodne in obvodne ptice

V Prekmurju so zgradili v zadnjih treh letih nasip čez dolino gornjega dela potoka Ledave, da bi zadrževal hudo-urne vode, ki so občasno povzročale veliko škodo po ravnini, ogrožale vasi, zlasti pa glavno mesto Prekmurja. Sicer je Mursko Soboto za silo reševal pred poplavami kanal Ledava—Mura, toda odslej mu bo v pomoč omenjeni nasip. Zbrana voda za tem nasipom se je spremenila v Ledavsko jezero z največjo možno površino 200 ha in z največjo možno globino 5 m. Sedaj in v bodoče se katastrofalna voda sicer pohlevnega potoka Ledave ne bo mogla več nekontrolirano razlivati in skoraj vsako leto poplaviti na tisoče hektarov plodne zemlje.

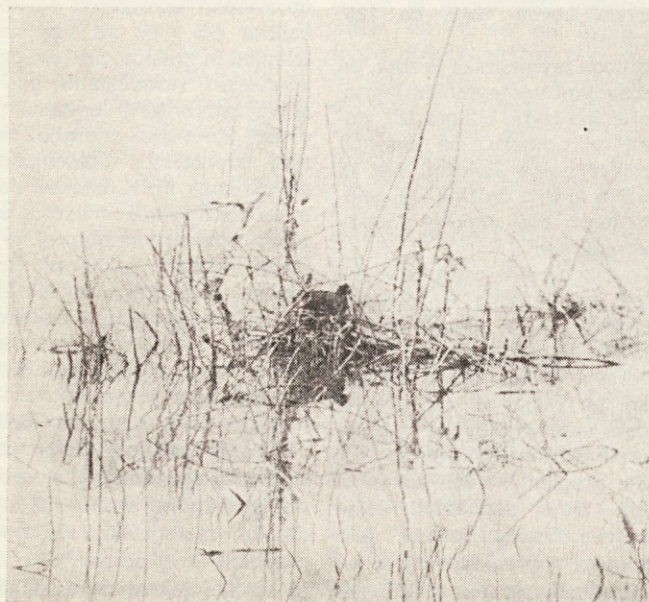
Na sestanku vodnogradbenih strokovnjakov in raznih interesentov so povedali, da bo Ledavsko jezero služilo ne le že omenjenemu, ampak tudi poljedelstvu, ohranitvi okolja, turizmu in lovstvu.

Na soboškem (bagskem) jezeru, ki je manjše in brez rastlinstva ter ob njem brez prestanka hrumi industrija, se jeseni in spomladi zbirajo razne divje race, tudi po 300 skupaj. Ledavsko jezero pa je za vodne ptice še neprimerno privlačnejše, saj je plitvejše in obraslo z rastlinstvom. Letos na spomlad so začeli jezero polniti.

Ledavsko jezero leži v lovišču LD Cankova, ki je na splošno zelo delavna (remize, krmne njive, izpust za fazane, lovski dom, pobratelja itd.). Konec maja pa sta

Ledavsko jezero, črna liska na gnezdu

Foto E. B.

mi F. Flegar, tajnik LD Cankova, in E. Bransberger, gospodar LD Cankova, poleg raznih naprav v lovišču razkazala tudi Ledavsko jezero.

Kar sem videl, je preseglo vsa moja pričakovanja!

Kaj takega bi pričakoval mogoče čez tri leta, ne pa že sedaj, nekaj mesecev po nastanku jezera.

Ob regljanju številnih zelenih žab se na vsej površini giblje polno vodnih ptic. Našteli smo 15 belih štokelj, ki pa še ne gnezdiijo tod v bližini. Semkaj priletavajo le po hrano. V prihodnji zimi bo treba postaviti zanje nekaj drogov s podstavkom za gnezdo. Te bodo obalni kmetje kaj radi naredili, saj je štoklja simbol in »sveta ptica« Prekmurja.

Na obali se sprehajajo in spreletavajo številne pribe ali vivki, da ne omenjam živahnih črnih lisk, ki gnezdiijo blizu obrežja, da v njihova gnezda vidiš s prostim očesom. Ponirki in druge manjše ptice so nas radovedno opazovali na kakih 50—100 metrov. Številne račke so v ravni črti plavale za materjo. Odrasle mlakarice pa so se brez strahu spreletavale nad nami ali nas radovedno opazovale iz bičevja.

Z nekaj večjimi in manjšimi izkopji dodatnih jarkov bi lahko pridobili še dodatno površino, oziroma gnezdenje vodnih oziroma močvirskih ptic. O tem so se zastopniki LD Cankova že pogovorili s projektantom ing. Kovačecem, ki ima veliko razumevanje za dograditev »raja vodnih ptic«. Zamisel bo uresničena nadalje ob pomoči direktorja Far-teka in ing. Perhavca z obč. skupščine ter ob velikem prispevku LD Cankova.

Pri ogledu se mi je porodila še misel, da naj bi ob plitvem delu jezera murskosoboška sekcija Fotokino kluba Diana postavila zaprt visoko prežo, s katere bi brez vznemirjanja »uplenili« nešteto slik vodnih in obvodnih ptic.

Plitvi — zamočvirjeni — del jezera bi bilo treba zaščititi, da ga ne bi vznemirjali ljudje, zlasti v času razmnoževanja ptic. Ptice na vodni namreč ljudi zelo privlačijo že s ceste, od koder jih je z daljnogledom možno videti kakor na dlani. Rastlinstvo jezera mora ostati nedotaknjeno. Za kritje pa

Ledavsko jezero, gnezdo race mlakarice

Foto E. Bransberger, Diana

bi bilo treba dodatno nasaditi še ustrezno grmičevje, kar osnovnemu namenu jezera ne bi škodilo.

Lovci bodo imeli dovolj posla z lovom na pižmovke, kar bo v korist nasipom in številnim gnezdom. Delno bo ta lov tudi nadomestilo za izpad lova na drugo divjad, ki je prej živela tu po njivah, sedaj potopljenih v jezeru.

Sem in tja po svetu že obžalujejo, ker so močvirja osušili ter s tem pregnali ali uničili živali številnih vrst. Tudi v naši državi jih sem in tja posnemamo, češ — manj močvirij, več kruha! Toda, ne na pravimo iste napake pri Ledavskem jezeru! Visoko do nečese besede o varstvu narave in okolja naj postanejo dejanja! Naj bo to delno zamočvirjeno jezero nemoten raj živalim in idilčna paša za človekove oči! S ceste, ki je nekoliko dvignjena nad jezero, se namreč dobro vidi na njegovo gladino.

Ribolov v jezeru bi bilo treba v marcu, aprilu, maju in juniju prepovedati, to je v mesecih razmnoževanja ptic. Lov na žabe pa naj bi bil zabranjen vse leto!

Bučni turizem s svojim uničujočim divljanjem, s čolni, kopanjem, naj se ne približa tej mirni, sicer obljudeni vodi, s katere se neprestano slišijo klici raznih ptic, ki

prevedeni v človeško govorico prosijo: »Ljudje, pustite nam prostor, pustite nam živeti!«

Ludvik Marič

Fazan je koristen tudi za kmetijstvo, zato skrbimo zanj!

Veliko je že napisanega o gojitvi poljske perjadi, še več pa opravljenega dela pri zaščiti čez leto in krmljenju pozimi. O tem največ vedo lovske družine z nižinskimi lovišči, katerih člani so pozimi znosili po krmiščih na tone koruze v zrnju ali storžih, da so obvarovali svoje ljubljence.

Vendar vse prizadevanje ne more preprečiti izgub, ki jih poljski divjadi prizadevata agrotehnika in agrokemija. Staleži fazanov, jerebic, zajcev in še prav posebno prepelice so se porazno zmanjšali. Lovska puška v primerjavi s tehniko in kemijo ne nosi največje krivde.

Skrb lovcev za fazana in jerebico pa ni v korist le lovcem, ampak tudi kmetovalcem. Besede o koristnosti fazana in jerebice niso prazne. Lovske družine bi morale bolj kakor sicer propagirati zaščito fazana in jerebice v dobro kmetu. Še pred nekaj leti so letaki in lepaki, ki jih je zalo-

žila Lovska zveza Slovenije, v pomladanskem in poletnem času množično opozarjali na varstvo fazanov in jerebic s kratkimi podatki o njihovi koristnosti.

Zelo veliko imam stikov s kmetovalci. Beseda da besedo in človek sliši marsikaj tudi o škodljivosti ter koristnosti divjadi. Pri tem pa imam tudi sam veliko izkušenj in si na osnovi lastnih opazovanj v marsičem lahko ustvarim sodbo.

Pred leti je neki kmet razširjal neresnico, da fazani »cufajo« koruzne storže po koruziščih, da s kljunom odstranjujejo ličkanje, ko so storži še na steblih itd. Kot lovski čuvaj sem velikokrat v zaklonu presedel ure in ure, da bi prišel zadevi do dna, češ ali fazani res to počno. Toda, takega primera nisem videl. Pač pa sem nešteto opazoval, kako so »ličkale« koruzo vrane in šoje. Če je pa seveda storž odprt, se ga loti tudi fazan. Vendar le, če je tak storž fazanu dosegljiv s tal. Da bi pa fazana kdaj videl sedeti vrh ali sredi koruznega stebela in kljuvati storže, se ni primerilo.

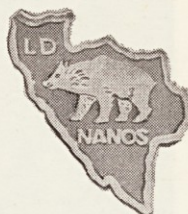
Dejstvo je tudi, da je fazan velik zatiralec koloradskega hrošča, čeprav se ti nekateri ob taki izjavi posmihajo. Je pač tak čas, da mnogi verjamejo le v zatiranje škodljiv-

Značke lovskih organizacij XIV.

148. **Strelska značka (znak dobrega strelca)** je izdelana v treh izvedbah: zlata s črno pobarvanim lovcem, zelenim napisom in robom; srebrna s črno pobarvanim lovcem, zelenim napisom in robom; bronasta z belo pobarvanim lovcem, zelenim napisom in robom. Strelske značke oziroma znaki dobrega strelca se podeljujejo kot priznanja na lovskih strelskih tekmovanjih. Pogoji za pridobitev znaka dobrega strelca so navedeni v samoupravnem sporazumu o lovskem strelstvu. Zlati znak dobrega strelca dobi npr. strelec, če od najmanj 30 golobov, vrženih z vsaj tremi baterijami — vsaka iz treh metalnih strojev — sestrelji vsaj 84 % golobov. — 149. **LD Nanos** je izdala značko v seriji štirih izvedb. Predstavlja ozemlje njihovega lovišča, z medvedom v sredini. Izvedbe značke so: zlata, bela, zelena, rjavo rdeča. Izdelala sta jo Švaigel in Penko iz Ljubljane, v nakladi 3000. — 150. **LD Horjul** je leta 1976, za svojo 30-letnico, izdala značko v seriji treh izvedb: zlato, srebrno in bronasto. Vse tri variante imajo zeleno pobarvano ozadje in črno pobarvano srnjakovo glavo. — 151. **LD Šentvid pri Stični** je poleg značk, ki sta objavljeni pod št. 41, 48 v sept. Lovcu 78, izdala še tukaj predstavljeno bakreno značko s patiniranim ozadjem. Podatki, objavljeni pod št. 41, veljajo za značko na sliki št. 48, s tem da se pripiše še zlata izvedba. Podatki o znački št. 48 pa veljajo za značko, ki jo predstavlja slika št. 41. — 152. **LD Griže** nas je obvestila, da je značko, objavljeno pod št. 85 v januarjem Lovcu 79, izdala ona, ob otvoritvi svojega lovskega doma na Gozdniku leta 1955. Značko

148

149

150

151

152

153

154

je izdelala Zlatarna Celje v nakladi 1000. Leta 1977 pa je LD Griže izdala novo značko, z enakim motivom svoje koče, vendar ne z jelenovim rogovjem na koči, pač pa z muflonovimi rogovi. Tudi to značko je izdelala Zlatarna Celje, v nakladi 2000. — 153. **LD Sobotinci** je izdala svojo značko, v patiniranem bakru, ob razvitju svojega prapora, junija 1978. — 154. **LD Orehovica** je leta 1978 izdala bakreno značko. Načrt je naredil Martin Klajder, izdelal pa jo je Jože Žumer, v nakladi 1000.

R. Č.

cev s tehniko in kemijo, ne pa tudi v biološko zatiranje. Opazoval sem z daljnogledom fazana v krompirišču. Ne le enkrat! Po razoru je počasi stopical od krompirjevca do krompirjevca in obiral hrošče. Na koncu njive se je obrnil in šel po drugem razoru nazaj ter opravljal isto nalogo. Toda pripovedovati to ljudem, ki divjadi nočejo priznati dobre besede, je brez pomena!

Letos 4. februarja pa sem sedel v gostilni pri Štancerju na Vranskem. Ludvik Križnik, ki ima svojo zemljo tam ob vodi, ja takole pripovedoval:

»Vsa leta, odkar obdelujem svoje posestvo, še nisem škropil proti koloradskemu hrošču. Kajti vsakič, kadar sem prišel na polje, sem videl v krompirišču fazane, ki so vztrajno obirali koloradarja in njegove ličinke. Tako so mi fazani pomagali leto za letom in za njihovo pomoč sem jim hvaležen.«

Tako torej človek, ki ne hodi slep po polju, ampak z odprtimi, vselej pozornimi očmi. Tako sva nelovec in lovec ugotovila isto. Tudi sedaj bi bili dobrodošli lepaki, na katerih fazan obira koloradskega hrošča, saj se fazanu želodec v desetletju ni spremenil. Če

takih lepakov Lovska zveza Slovenije nima več na zalogi, naj bi jih ponovno založila v veliki nakladi. Kajti, le propagande nam manjka!

V lovišču LD Vransko je fazan postal že zelo redek. Zakaj? Premalo skrbimo za njegov obstoj in razmnoževanje. Saj je res, da so zgodnje košnje, da številna gnezda propadejo pod koso ali kosilnico. Toda, marsikaj bi lahko rešili. Ne le v našem lovišču, enako drugod!

Če se spomnim nazaj, koliko naporov, poti in skrbi smo imeli, da smo rešili prekošana gnezda. Od vasi do vasi sem hitel, da sem končno dobil koklje in jim podložil fazanja jajca. Ko so se izvalili kebkčki, koliko je bilo truda, dokler jim ni zraslo perje! S kakšnim veseljem in navdušenjem smo jih potem, ko so dorasli, spustili v lovišče. V času, ko smo delali krmišča, kupovali in spuščali fazane, jih krmili in skrbeli za fazanji rod tudi ob košnji, smo imeli lepe uspehe. Odkar pa tega ni, tudi fazanov ni!

Ob delu se vzgaja lovec — gojitelj! Lov in lovstvo ni le puška. Več dela je treba, več dela pri varstvu in gojitvi divjadi! Udejstvovanje članstva

v lovskih družinah bi moralo sloneti na dobrih delovnih programih, ki naj bi zajemali — kjer je le nekaj pogojev — tudi vsestransko skrb za fazana! Tu je torišče udejstvovanja zlasti mladih lovcev!

Franci Golavšek,
LD Vransko

V spomin

Valentin Brus-Tine, član LD Dole nad Idrijo, je preminil za posledicami prometne nesreče. Od njega smo se poslovlili z lovskimi častmi 30. 3. 1979, skupaj s člani sosednjih lov. družin.

Tine je vstopil v lovske vrste — v LD Idrija — leta 1954, star 24 let. V tej LD je bil gospodar 13 let. Vedno je bil pripravljen sodelovati, pomagati, zato je bil zelo priljub-

ljen. To svojo vrlino je prinesel tudi v LD Dole, v katero je prestopil. LZS ga je odlikovala z znakom za zasluge, ZLD Gorica in ZLD Idrija ter LD Idrija pa so mu podelile priznanja.

Dragi Tine, ob tvojem preranem odhodu iz naših vrst se ti zahvaljujemo za ves tvoj trud na lovskem področju. Dolgo te ne bomo pozabili.

LD Dole nad Idrijo in
LD Idrija

Jožeta Anderluha-Pepija smo 1. 1. 1979 pospremili na njegovi zadnji poti na pokopališče k Sv. Trojici v Rogaški Slatini. Umrl je v 69. letu starosti.

Član Slovenskega lov. društva je postal leta 1930, lovski čuvaj na Boču pa je bil od 1934. do 1941. leta. Po vojni je bil med ustanovitelji naše LD in vseskozi — torej nad 30 let — član njenega UO ter glavni lovovodja. Pri gradnji lovske koče je bil s svojim delom vzor vsem mlajšim lovcem. Rad se je udeleževal brakad, vendar predvsem zato, da je videl divjad. Nanjo je nerad streljal, bil pa

Jože Anderluh

Franc Kralj

je oster zatiralec divjega lova in krivolova.

LZS ga je odlikovala z znakom za zasluge. ZLD Celje mu je podelila priznanje, prav tako tudi naša LD.

Poleg njegovih svojcev, prijateljev in znancev smo se od njega poslovili z lovskimi častmi vsi člani naše LD in številni lovci sosednjih dru-
žin.

Dragi Pepi, ohranili te bomo v svetlem spominu!

LD Rogaška Slatina

1903. Po dovršeni gimnaziji se je zaposlil v lesni stroki v Jurkloštru. Ljubitelj narave in vesele družbe je kmalu pristal med tamkajšnjimi lovci. Prišla pa je vojna in nemški okupator ga je izgnal z družino na Hrvaško.

Leta 1948 se je vrnil v svoj rojstni kraj, kjer se je kmalu vključil v LD in začel s svojim plodnim delom. Blagajnik LD je bil izmenoma 15 let, gospodar 4 leta in predsednik NO 2 leti. Znan je bil tudi kot odličen rejec in vodnik brak-jazbečarjev. LZS ga je odlikovala z znakom za zasluge in redom III. stopnje. Pri delih v lovišču Jule skoraj nikoli ni manjkal. Lovskega doma na Ožboltu pa se je oklenil z vsem srcem. Lep okras domu je divji petelin, ki ga je Jule uplenil prav v revirju na Ožboltu. Naš lovski dom je bil Juletov drugi dom in njegov gospodar je bil vse do svoje težke bole-

ni. Oddolžili smo se mu in dom na Ožboltu poimenovali po njem.

Hvaležni smo mu za njegovo delo. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

LD Škofja Loka

Franc Kralj, ustanovni član LD Radomlje, ki pa se je po nekaj letih združila z LD Domžale, se je za vedno poslovil iz lovskih vrst, star 74 let. Umrli je 25. 1. 1979. Od njega so se poslovili številni lovski tovariši in v zadnji pozdrav so mu odmevali streli iz lovskih pušk.

Vsa leta je opravljal naloge v raznih komisijah LD. Veliko let je bil lovski čuvaj in vodja radomeljskega revirja ter nad 10 let član upravnega odbora LD. Zlasti veliko skrbi je namenjal krmljenju fazanov pozimi. Za njegovo prizadevnost mu je Lovska zveza Slovenije podelila znak za lovske zasluge.

Člani LD Domžale

August Longo je umrl 12. 1. 1979, v 76. letu starosti. Od njega smo se poslovili z lovskimi častmi.

Že kot mladenič je sodeloval z zakupnikom manjšega dela lovišča pri lovu in gojitvi divjadi. Leta 1936 pa se je redno zaposlil kot lovski čuvaj pri bogatem lovozakupniku iz Zagreba.

Kmalu po začetku vojne, leta 1941, so ga Nemci odvedli v taborišče. Ko se je po vojni, avgusta 1945, vrnil iz Nemčije, je bila tako rekoč prva njegova pot v gozd, po katerem mu je v tujini tako zelo koprnelo srce. Bil je ustanovitelj LD Veliki Podlog in od njenega začetka, v februarju 1946, pa do leta 1957 njen vzorni starešina. Ponovno so ga izvolili za starešino l. 1969; to svojo funkcijo je zopet opravljal 4 leta. Skupno je kot starešina vzorno vodil LD 14 let. V dolgoletni dobi članstva pa je bil tudi v nadzornem odboru, član komisij in delegat področne lov. zveze v Krškem.

Njegova največja skrb je bila gojitev in varstvo divjadi. To skrb je vsadil v zavest vse-

mu članstvu LD. Za nabavo žive divjadi in gradnjo lovske kočice pa je žrtvoval denar tudi iz lastnega žepa. Za svoje delo pri razvoju in krepitvi lovstva ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in redom III. stopnje.

Vsestransko se je udeleževal tudi v družbenopolitičnem življenju kraja. Bil je dolgoletni predsednik gasil. društva, predsednik rdečega križa, član Okr. ljud. odbora Krško, udeleževal pa se je tudi v kulturno-prosvetnem življenju.

Nekaj mesecev pred tem, ko ga je bolezen do smrti priklenila na posteljo, si je v družbi svojih tovarišev ogledal novozgrajeno lovsko kočico v Krakovskem gozdu na Globelcu. Ob pogledu na uspeh njegove LD so mu solze radosti zalile oči.

Dragi in spoštovani Avgust, hvala ti za tvoje delo. Spomin nate naj dolgo živi!

LD Veliki Podlog — B. K.

Iz lovskih vrst so tudi odšli za vedno:

Jože Kuder, LD Trbovlje, * 24. 4. 1918, † 16. 10. 1978.

Franc Grajnar, LD Trbovlje, * 1. 7. 1905, † 31. 3. 1979.

Mirko Anžel, LD Trbovlje, * 22. 3. 1919, † 1. 4. 1979.

Alojz Čermelj, LD Hubelj-Ajdovščina, * 21. 11. 1891, † 14. 3. 1979.

Alojz Ferkolj, LD Otočec, * 8. 11. 1902, † 20. 11. 1978.

Adolf Pleterski, LD Brestanica, * 7. 5. 1909, † 1. 1. 1979.

Jože Slemenšek, LD Brestanica, * 19. 1. 1913, † 2. 3. 1979.

Umrlim časten spomin!

Julij Marguč

V četrtek, 7. 12. 1978, se je zrušil močan steber LD Škofja Loka; izgubili smo neutrudnega delavca Juleta. Spremili smo ga na škofjeloško pokopališče v Lipico in se poslovili od njega z lovskimi častmi.

Rojen je bil v Škofji Loki leta

August Longo

Lovska kinologija

Repelenti — sredstva za zaščito psov pred insekti

Veliko število sredstev za uničevanje mrčesa — insekticidov, ki jih lahko nabavimo na našem trgu, ne predstavlja zaščite domačih živali pred insekti. To predvsem iz dveh razlogov: prvi je, da so insekticidi bolj ali manj strupene snovi, ki lahko zastrupijo tudi žival, ki jo ščitijo pred insekti; drugi razlog je v tem, da insekticidi delujejo dokaj počasi, tako da insekti žival vznemirjajo, ji še sesajo kri in šele nato poginejo. Zato so strokovnjaki na zahodu, predvsem pa v ZDA, začeli iskati drug, ustrežnejši način zaščite živali pred insekti. Rešitev so našli predvsem v uporabi repelentov. Repelenti so neškodljiva in nestrupena sredstva (neškodljiva tudi za insekte), ki s svojimi fizikalnimi lastnostmi, predvsem pa z vonjem, odganjajo mrčes od površin, ki jih z repelentom premažemo.

Ta sredstva morajo imeti navedene lastnosti:

- ne smejo dražiti kože in sluznic,
- ne smejo imeti neprijetnega vonja,
- delovati morajo na čim več različnih vrst insektov in dalj časa.

Za ta sredstva v slovenščini nimamo ustreznega imena, zato uporabljamo angleško besedo »repellent«, medtem ko v Nemčiji uporabljajo izraz »Insektenabwehrmittel«. Zgodovina repelentov se začne v stari Grčiji in Rimu, kjer so uporabljali razna dišča olja, ki so odganjala insekte. Pravi razmah pa dosežejo repelenti med drugo svetovno vojno, ko so zavezniki iskali in tudi našli sintetična sredstva za zaščito vojakov pred insekti, ki prenašajo razne kužne bolezni

— malarijo, Q mrzlico in podobno. Cela vrsta takih sredstev je sedaj na našem trgu in služi za zaščito planincev, lovcev, ribičev in drugih pred insekti, kakor so muhe, komarji, obadi, brenclji itd. Ta sredstva so Autan (Bayer), Dipterol (Pliva), Moskit (Galenika), Biban (Krka) in podobno. Vsa ta sredstva pa imajo slabo lastnost: uporabiti jih je možno le za zaščito človeka, ne pa za zaščito živali. Kolikor nam je znano, v Evropi — razen Švice in Jugoslavije — še nimajo repelentnega sredstva za zaščito domačih živali pred mrčesom.

Prof. dr. Asaj z Veterinarske fakultete v Zagrebu s sodelavci in avtor tega članka smo znanstveno raziskovali delovanje repelentnega koncentrata za izdelavo emulzije, ki sta ga Hebas Chemie iz Švice in Krka TOZD Zelišče dali na trg pod imenom Nebodin. Rezultati raziskave so bili zelo ugodni in zanimivi, saj smo ugotovili, da preparat, razredčen po navodilu proizvajalca, ščiti domače živali na paši ali pri delu po 1 teden ali več (odvisno od vremenskih pogojev) pred muhami, obadi, brenclji in drugimi. Test smo izvedli v dveh krajih, v Liki in na Dolenjskem, kjer smo preizkusili delovanje Nebodina kot zaščitnega sredstva pri psih proti klopm. V obeh primerih smo imeli skupini lovskih psov. Prvo skupino smo namazali z emulzijo Nebodina. Proizvajalec predpisuje razmerje 1 : 5, vendar smo uporabili emulzijo v razmerju 1 : 10, ker je bil potreben repelentni učinek skozi 2 dni — soboto in nedeljo, ko so živali na terenu. Psi, namazani z Nebodinom, so bili uspešno zaščiteni pred klopi, saj se v dveh dneh, ko smo testirali ta repelent, nobenega namazanega psa ni prijel niti en klop, medtem ko smo na kontrolni skupini, ki ni bila namazana, našli po 2, 3, 5 ali celo več klopotov. Posebno smo pazili, če Nebodin negativno vpliva na voh zaščitnih živali, vendar nismo zaznali kakršne koli motnje. Psi smo namazali 1 do 2 uri pred odhodom v lovišče. Kot stranski pojav smo opazili, da namazani psi tudi bolh niso dobili, medtem ko so se skoraj pri vseh psih, ki niso

bili namazani z Nebodinom, pojavile bolhe. Lastniki so jih morali naprašiti s Pitroidom.

Lahko zaključimo, da je Nebodin sredstvo, ki namazano na koži psa v razmerju 1 : 10 ščiti to žival pred napadi klopotov 2 dni. To je zelo pomembno, saj vsak lastnik psa ve, kakšne težave so pri odstranjevanju klopotov, prisenanih v kožo živali. Hkrati je uporaba repelentov pri psih in drugih živalih zelo učinkovita za preprečevanje širjenja kužnih in zajedavskih bolezni, ki jih prenašajo insekti (meningitisi, piroplazmoze in podobno).

Armin Tomašič,
mag. vet. znan.

Prijavljena legla

Posavski goniči (JRGp):

Leglo 17. 7. Rejec Franc Koprivec, Pri mostu 8, Grosuplje.
Leglo 6. 7. Rejec Milan Ložar, Vinje n. h., Dol pri Ljubljani.

Kdl. istrski goniči (JRGki):

Leglo 26. 5. Rejec Jerman Grigili, Boršt 13, Marežige.
Leglo 13. 5. Rejec Anton Tuljak, Tuljaki 3, Slov. Gračiče.
Leglo 26. 5. Rejec Pavel Tušar, Sp. Idrja 194.
Leglo 25. 6. Rejec Ciril Mišmaš, Kal 29, Zagradec.
Leglo 15. 7. Rejec Vinko Hriberšek, Škalske cirkvice 6 a, Velenje.
Leglo 18. 6. Rejec Blaž Pfajfar, Lajše 15, Selca.
Leglo 22. 5. Rejec Božidar Horvat, Šentvid pri Stični 14.
Leglo 5. 7. Rejec Branko Muhič, Ambrus 14, Zagradec.
Leglo 17. 6. Rejec Drago Markič, Razbor 31, Dramlje.
Leglo 30. 5. Rejec Jože Boldan, Roška c. n. h., Kočevje.
Leglo 6. 7. Rejec Bojan Zgonc, Ponikve 53, Videm-Dobrepolje.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 13. 7. Rejec Anton Štefane, Zlogona gora 19, Oplotnica.
Leglo 23. 7. Rejec Ivan Jagrič, Osredok 25, Podsreda.
Leglo 13. 7. Rejec Ivan Zalar, Senovo 186, Senovo.

Leglo 10. 7. Rejec Anton Zupan, Cvetl. hrib 6, Rogaška Slatina.

Leglo 1. 7. Rejec Stane Lesjak, Petrovče 138, Petrovče.
Leglo 18. 6. Rejec Ivan Marinč, Partizanska c. 16, Grosuplje.

Leglo 7. 7. Rejec Zvone Novoselec, Zoisova 42, Bohinjska Bistrica.

Resasti istr. goniči (JRGri):

Leglo 24. 6. Rejec Franc Avbelj, Zg. Koseze 7, Moravče.
Leglo 21. 6. Rejec Janko Kogelnik, Podklanc 11, Dravograd.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 25. 7. Rejec Rudi Bauman, Sp. Dobrenje 36, Pesnica.
Leglo 17. 7. Rejec Anton Brnik, Vrhole n. h., Zg. Ložnica.
Leglo 11. 7. Rejec Justin Cah, Črni kal 62 a, Črni kal.
Leglo 10. 7. Rejec Justin Cah, Črni kal 62 a, Črni kal.
Leglo 19. 6. Rejec Anton Svenšek, Zakl 30, Podlehnik.
Leglo 2. 5. Rejec Maks Skarlovnik, Bistra 11, Črna na Koroškem.
Leglo 4. 7. Rejec Slavko Turk, Heroja Šlandra 18, Maribor.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 6. 6. Rejec Rudi Ameršek, Žurkov dol 50, Sevnica.

Res. jazbečarji (JRJri):

Leglo 6. 6. Rejec Anton Hren, Cesta pod parkom 2, Velenje.

Labradorski prinašavci (Labrador Retriever JRLR):

Leglo 28. 5. Rejec Jože Kopač, Stara vas 136, Žiri.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Leglo 21. 7. Rejec Ivan Samec, Vojnik 244, Vojnik.
Leglo 4. 4. Rejec Andrej Švab, Bernekerjeva 2, Slovenj Gradec.
Leglo 15. 7. Rejec Bernard Pungerčič, Prešernova 5, Sevnica.

Bretonski ptičarji (Epagneul Breton JREB):

Leglo 9. 6. Rejec Dušan Marc, Dolenje 1, Ajdovščina.

Kinološka zveza Slovenije

Objavljanje jubilejev in osmrtnic

Izdajateljski svet, uredniški odbor in redni sodelavci so na skupnem sestanku, 2. 6. 1979, sklenili, da glede objavljanja osmrtnic in jubilejev še nadalje veljajo pogoji, objavljeni v številki 3 — junij 1978, na strani 96, pod naslovom »Dopisniki, pazljivo preberite!«

Vendar so ta svoj sklep dopolnili z naslednjim:

Objavljamo tudi kratke osmrtnice o vseh umrlih članih, četudi ne izpolnjujejo pogojev, ki so objavljeni v številki 3/78.

Taka objava vsebuje: ime in priimek umrlega člana, ime LD, datum rojstva (dan, mesec, leto) in datum smrti (dan, mesec, leto).

Podatke objavimo, če jih dobimo vsaj 10 mesecev po smrti pokojnika in so potrjeni z žigom in podpisom LD.

Uredništvo

Lovska družina Sladki vrh bo proslavila svojo 25-letnico in dan vstaje

pri lovskem domu na Sladkem vrhu

v soboto, 21. julija:

- proslava in strelsko tekmovanje ekip ter posameznikov na umetne golobe in v tarčo »srnjak«, začetek ob 8. uri;
- otvoritev lovske razstave ob 9. uri;
- po otvoritvi pričetek nagradnega streljanja z zračno puško;

v nedeljo, 22. julija:

- nadaljevanje strelskega tekmovanja v vseh disciplinah, pričetek ob 6. uri;
- slovesna razglasitev rezultatov v streljanju, podelitev pokalov in drugih nagrad, ob 18. uri, nato pa prosta zabava s srečolovom.

Nastopa zabavni ansambel Veseli slavčki s pevko in pevcem Francem Korenom.

Navodila in nagrade:

Strelske ekipe so štiričlanske. V tarčo »srnjak« tekmovalci streljajo z MK puškami. Municijo naj strelci po možnosti prinesejo s seboj. Strelci plačajo prispevek za tekmovanje.

Prijave ekip in posameznikov za streljanje sprejemamo predhodno. Priporočamo, da strelci prijavijo svoj nastop že za soboto.

Najboljša ekipa prejme prehodni pokal in pokal v trajno last, druga in tretja ekipa pa pokal in diplome. Posamezniki do tretjega mesta dobijo lovske medalje, do petega mesta diplome.

Za najboljše tekmovalce so pripravljene tudi bogate praktične nagrade: lovska obleka, športna obleka, lovska oprema, odstrel srnjaka — s trofejo in divjačino ter še 20 drugih lepih nagrad.

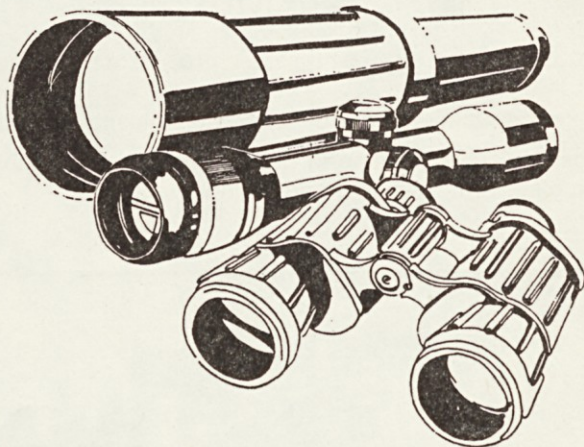
Nagrade za najboljše v streljanju z zračno puško: radioaparat, električni gospodinjski stroj, brivski aparat in še 30 drugih nagrad.

Dobitki pri srečolovu: televizor, poni kolo, gospodinjski aparat in še 400 drugih dobitkov.

Vabimo lovce in njihove svojce, prijatelje in znance iz vse Slovenije, da se v čim večjem številu udeležijo te velike prireditve. Posebej vabimo na obisk razstave, ki bo odprta do 29. julija.

Lovska družina Sladki vrh
62214 Sladki vrh, tel. (062) 60 473

Precizni lovski pripomočki »HABICHT«

SWAROVSKI OPTIK

TIROL

Izdelke tirolske tovarne optičnih instrumentov
SWAROVSKI, vse s Habicht optiko:

- modernizirane dvoglede 7 × 42 MDV in 10 × 40 MDV; (MDV = naravnavanje vsake priročne leče posebej)
- odlične dvoglede, tudi z gumijasto oblogo in z nastavitvijo ostrine za vsako oko posebej, 7 × 42 MDV GA in 10 × 40 MDV GA;
- najkvalitetnejše monokularne daljnoglede (spektive) z gumijasto oblogo, 30 × 75;
- strelne daljnoglede, jeklene in iz lahke kovine od 4 × 32 do 6 × 42;
- najnovejše daljnoglede NOVA

in municijo Hirtenberg ter puške Steyr-Mannlicher

IMA STALNO NA ZALOGI GENERALNI ZASTOPNIK
ZA JUGOSLAVIJO TOVARN SWAROVSKI,
HIRTENBERG IN STEYR

Hans Fanzo

puškarna

Borovlje — Ferlach
Griesgasse 1

Avstrija

Najnižje eksportne cene!

DRUŠTVO GLASBENIH DELAVCEV HARMONIJA MARIBOR

62000 MARIBOR, Rotovski trg 1, tel.: (062) 26 542, telegrami: Harmonija Maribor

Organiziramo: koncerte, festivale, plesne prireditve, discoteke...

Posredujemo: zabavne in narodnozabavne ansamble, pevce, folklorne skupine, artiste, manekene, humoriste...

Mednarodna razstava psov vseh pasem v Ljubljani

V soboto in nedeljo, 25. in 26. avgusta letos, bo v Ljubljani, v hali Tivoli, mednarodna razstava psov vseh pasem. Hkrati je to jubilejna, 25. razstava lovskih psov v organizaciji Lovske zveze Slovenije. Poudarek bo na naših avtohtonih pasmah, zlasti goničih, ki so med našimi lovci najbolj razširjeni.

Prijavnice za razstavljalce smo poslali vsem lovskim družinam. Prijavnica je tudi priložena vsakemu izvodu 3. številke Kinologa. Interesenti dobijo prijavnice tudi neposredno pri Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Župančičeva 9. Prijavnice lahko tudi zahtevate pisмено ali po telefonu (061) 22 798 in vam jih pošljemo po pošti.

Rok za dostavo prijav je do 20. julija. Zaradi tiskanja kataloga kasnejših prijav ne bomo mogli upoštevati! Pohitite torej!

Program:

V soboto, 25. avgusta, razstava lovskih psov vseh pasem.

V nedeljo, 26. avgusta, razstava nelovskih psov vseh pasem.

Oba dneva bodo lastniki oziroma vodniki privedli pse v razstavni prostor od 7. do pol 9. ure.

Oba dneva bo ocenjevanje od 9. do 17. ure. Nato — v soboto in nedeljo — defile prvakov, podelitev pokalov, drugih nagrad in daril ter nastop šolanih psov.

Najlepši psi vsake pasme bodo dobili nazive:

CACIB, CAC, Prvak Slovenije, Prvak Ljubljane, Mladinski prvak.

Lastnike najlepših psov, zlasti naših pasem, pozivamo, naj nam v predpisanim roku pošljejo prijave in zagotovo razstavijo svoje pse.

Vabimo tudi vse lovce in druge ljubitelje psov, da se že sedaj odločijo za obisk te velike mednarodne prireditve.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Prodajam vezane letnike Lovca od leta 1920 do vključno 1930, tudi posamezen letnik. Pismene ponudbe z navedbo cene pošljite na naslov: Marjan Brežnik, Komenskega 24, 61000 Ljubljana.

Prodajam nov stroj za metanje umetnih golobov. Alojz Vidovič, Sentiljska cesta 52, 62000 Maribor.

LD Veliki Podlog prodaja dovalilnik za 300 jajc. Ogled v lovski koči na Trški gori pri Krškem. Cena po dogovoru.

Prodajam boroveljsko tricevko, kaliber 12/12—7 × 65 R. Informacije po telefonu (065) 31 306.

Prodajam dobro ohranjeno češko bokarico, kal. 7 × 57 R—16, s strelnim daljnogledom Zeiss in z menjalnima cevema, kal. 12—12. Cevi so popolnoma nove. Friderik Mavri, Kosovelova 7 b, 65220 Tolmin.

Prodajam rabljeno brezpetelinko, kaliber 16—16, po ugodni ceni. Janez Dimec, Lepa njiva 81, 63330 Mozirje.

Prodajam resasto istrijanko, staro tri leta, s prav dobro oceno in PNZ. Anton Indihar, Rašica n. h., 61315 Velike Lašče.

Prodajam lovsko terierko, staro 9 mesecev. Tone Poznik, Hudovernikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 316 715.

Prodajam štiriletnega brak-jazbečarja. Štefan Bernik, Andrej nad Zmncem 12, 64220 Škofja Loka.

Prodajam lovski karabin (Mannlicher Schönauser), kal. 6,5 × 54, z daljnogledom 4 × 32 Zeiss. Tone Zakrajšek, Studenec 47, 61260 Ljubljana-Polje.

Prodajam tri mesece stari nemški kratkodlaki ptičarki, serasti, prav dobrih staršev. Adolf Kocbek, 69242 Križevci pri Ljutomeru.

Prodajam kratkodlako jazbečarko, staro eno leto in s prav dobro oceno. Andrej Zemlič, 4. prekomorska 13, 65270 Ajdovščina.

SLIKI NA OVITKU:

1. Starl godrnjač se je izjemoma že pred mrakom podal na sprehod

Foto Janez Černač, Diana

2. Srnji mladič se mora prvič navajati na samostojnost konec julija in v začetku avgusta, ko mu njegovo mater - srno paritveni nagon odvede v srnjakovo družbo

Foto Rado Čenčič

Tam, kjer žanjejo žanjice, so pogoji še za jerebice...

Foto Ančka Tomšič